

Competentieprofiel jeugdzorgwerker

April 2009

in systeemgericht en
pedagogisch gerichte context

*Niels Zwikker,
Harry Hens,
Judith van de Haterd en
Anne Uyttenboogaart.*

© Nederlands
Jeugdinstuut
Utrecht, April 2009

COLOFON

© 2009 Nederlands Jeugdinstituut / NJi

Auteur(s):

Niels Zwikker

Harry Hens

Judith van de Haterd

Anne Uyttenboogaart

Met medewerking van:

Coen Dresen

Marianne Berger

(redactionele bijdragen)

Martijn Anthonio

(logistieke ondersteuning)

Financier

De auteurs zijn werkzaam bij MOVISIE Beroepsontwikkeling en het Nederlands Jeugdinstituut en hebben dit document gemaakt als uitvoerders van het project “Beroepenstructuur in de Jeugdzorg” in opdracht van het Nederlands Jeugdinstituut. Dit project is gefinancierd door het Ministerie van Jeugd en Gezin en maakt deel uit van het Actieplan Professionalisering Jeugdzorg.

De publicatie is ook te downloaden via: www.nji.nl > Producten > Publicaties bestellen en downloaden.

Openbaarmaking of verspreiding van deze uitgave staat vrij, mits daarbij de bron wordt vermeld.

Informatie over deze publicatie is te verkrijgen bij:

Nederlands Jeugdinstituut / NJi

Catharijnesingel 47

Postbus 19221

3501 DE Utrecht

Telefoon (030) 230 6561

E-mail: info@nji.nl

www.nederlandsjeugdinstituut.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	6
1. Inleiding	7
2. Plaatsbepaling	11
2.1 Voorzieningen in de jeugdzorg.....	11
2.2 Professionals in de jeugdzorg.....	12
2.3 Effectief werken in de jeugdzorg	14
2.4 Permanent leren in de jeugdzorg.....	16
3. Taken van de jeugdzorgwerker	18
3.1 Cliëntgebonden taken.....	18
3.1A Contacten opbouwen en situatie verkennen	18
3.1B Onderzoeken en ontwerpen.....	19
3.1C Plan van aanpak opstellen	20
3.1D Organiseren van de zorg	20
3.1E Verantwoorden van de zorg	21
3.1F Ondersteunen van de opvoeding	21
3.1G Interventies uitvoeren	22
3.1H Ingrijpen in crisissituaties	22
3.2 Organisatiegebonden taken.....	22
3.2A Een netwerk ontwikkelen.....	23
3.2B Bijdragen aan het beheer en het beleid van de organisatie	23
3.3 Professiegebonden taken	24
3.3A De eigen deskundigheid bevorderen.....	24
3.3B De beroepuitoefening professionaliseren en profileren.....	24
3.3C In een systeemgerichte context: deskundigheidsbevordering van andere disciplines	24
4. Kritische situaties voor de jeugdzorgwerker	25
A Belang van opvoeders versus het belang van de jeugdige	25
B Gewenste situatie versus beperktheid van mogelijkheden/medewerking.....	26
C Balanceren tussen betrokkenheid en distantie	26
D Privacy waarborgen versus transparantie bieden	27
E Positie innemen	27
5. Competenties van de Jeugdzorgwerker.....	28
5.1 Wat zijn competenties?	28
5.2. Generieke competenties.	28
5.2A Brengt informatie en advies op een begrijpelijke manier over	29
5.2B Brengt de situatie in kaart	30

5.2C	Stelt de hulpvraag vast of scherpt deze aan	30
5.2D	Kiest passende interventie	31
5.2E	Werkt samen	31
5.2F	Vormt een oordeel	32
5.2G	Neemt en beargumenteert besluiten	32
5.2H	Handelt methodisch	32
5.2I	Werkt verantwoord	33
5.2J	Reflecteert op het eigen handelen	33
5.2K	Beïnvloedt eigen arbeidsomstandigheden	34
5.2L	Draagt bij aan beleid	34
5.2M	Ontwikkelt het eigen werk	34
5.3.	Vakspecifieke competenties	35
5.3A	Werkt vanuit een visie op opvoeding en ontwikkeling	35
5.3B	Legt contact en heeft contact met jeugdigen en opvoeders	36
5.3C	Voert passende interventie uit	37
5.3D	In een systeemgerichte context: Werkt outreachend	37
5.3E	In een systeemgerichte context: Coördineert de zorg	38
5.3F	In een pedagogisch gerichte context: Creëert een veilige omgeving	38
5.4.	Themacompetenties	38
5.4A	Omgaan met jeugdige en opvoeders in een gedwongen kader	39
5.4B	Omgaan met diversiteit	40
5.4C	Omgaan met vermoedens van geweld in huiselijke kring	41
5.4D	Omgaan met verbaal geweld en (licht) agressief gedrag	42
6.	Kennisgebieden	43
A	Systeemtheorie	43
B	Agogiek	44
C	Biologie, geneeskunde, gezondheidskunde	44
D	Psychologie en psychiatrie	45
E	(Ortho)pedagogiek en socialisatietheorie	45
F	Sociologie	46
G	Levensbeschouwing, ethiek, filosofie	46
H	Culturele antropologie	46
I	Economie, maatschappijleer en recht	47
J	Kunsttheorie	47
	Bijlage 1: Overzicht van kerntaken en kernopgaven	48
	Bijlage 2: Overzicht van Competenties en Kennisgebieden	49
	Bijlage 3: Verwijzingen	50
	a) Trends en ontwikkelingen	50
	b) Kernkwaliteiten van de jeugdzorgwerker	50
	c) Begrippenlijst	50
	d) Literatuurlijst	51
	Bijlage 4: Betrokkenen bij ontwikkeling competentieprofiel	54

Voorwoord

Hierbij bieden we als begeleidingscommissie u het *competentieprofiel Jeugdzorgwerker* aan. In dit profiel wordt de jeugdzorgwerker van een duidelijk gezicht voorzien. We hopen dat daardoor in het brede en zeer gevarieerde veld van de jeugdzorg een herkenbare professional ontstaat die op meerdere plaatsen inzetbaar is. Tegelijk met dit profiel wordt een competentieprofiel Gedragswetenschapper in de jeugdzorg gepubliceerd. Beide profielen dragen bij aan een doorbraak in de fragmentatie in de jeugdzorg.

Het profiel helpt het onderwijs bij het opleiden van beroepskrachten die met jeugd in de jeugdzorg willen werken. Het profiel helpt de medewerkers een stevigere identiteit te krijgen. Het profiel draagt er toe bij dat cliënten beter weten waar ze aan toe zijn wanneer ze met de jeugdzorg te maken krijgen. Het profiel helpt werkgevers deze professionals beter in te zetten en te ondersteunen in hun professionalisering.

Jeugdzorg staat in dit profiel voor een brede sector: van preventieve en ondersteunende zorg binnen het lokaal jeugdbeleid tot en met de intensieve behandeling in de residentiële jeugdzorg. Omdat dit wel een erg breed veld is, wordt in dit profiel een combinatie gemaakt van een meer systeemgerichte benadering en een sterker pedagogisch gerichte. We voegen daar gelijk aan toe dat de pedagogische relatie en systeemgerichte benadering alleen in samenhang tot hun recht komen. Ook al zijn deze accenten aangebracht, we hebben hier in de eerste plaats te maken met een breed profiel, bedoeld voor de jeugdzorg als geheel.

Dit competentieprofiel is nog niet definitief vastgesteld. Het is het resultaat van een intensief proces van consultaties en van inspirerende discussies binnen onze begeleidingscommissie. Wij vragen nu aan de partijen in de jeugdzorg of zij dit profiel willen valideren en vervolgens aan de sociale partners om het te legitimeren.

Daarna is een mijlpaal bereikt in de jeugdzorg omdat er één profiel is en dit profiel bovendien ingebed is in de beroepenstructuur van 'zorg en welzijn'. Het is één van de takken van de stevige stam van de sociale professies.

Hans van Ewijk
Voorzitter Begeleidingscommissie Beroepenstructuur Jeugdzorg

1. Inleiding

Jeugdzorg is een maatschappelijke taak. Het opvoeden en opgroeien van kinderen raakt niet alleen hun eigen toekomst, maar heeft impact op de samenleving als geheel. Om die reden grijpen veel samenlevingen in op het moment dat het niet goed gaat met jeugdigen. Dat levert soms forse dilemma's op wanneer er gelaveerd moet worden tussen de *Rechten van het Kind*¹ aan de ene kant en de opvoedverantwoordelijkheid van ouders aan de andere kant.

Jeugdzorg een actueel maatschappelijk en politiek thema. Na veel negatieve publiciteit verschuiven de berichten in de media van 'jeugdzorg deugt niet' naar 'jeugdzorg is een lastig vak' en langzamerhand ook naar 'Jeugdzorg is een boeiend vak'. Om dat vak goed uit te oefenen, is vakmanschap nodig.

Voor de verdere ontwikkeling van professionaliteit heeft minister Rouvoet van het programma-ministerie Jeugd en Gezin in 2007 het startsein gegeven voor de uitvoering van het *Actieplan Professionalisering Jeugdzorg*, waarvan de beroepenstructuur een van de belangrijkste pijlers is. Voor een goede profilering van de beroepsuitoefening in de jeugdzorg is gekozen voor de uitwerking van twee brede beroepsvarianten, te weten de jeugdzorgwerker en de gedragswetenschapper.

In deze inleiding willen we het belang van een goede jeugdzorg nog eens extra onderstrepen. Dat doen we allereerst door te benadrukken dat een gezonde samenleving staat of valt door opgroeien en opvoeden hoog op haar agenda te zetten. Daarnaast staan we stil bij de complexiteit van het uitvoeren van jeugdzorg: als professional in de jeugdzorg moet je je voortdurend bezig houden met zowel de belangen van kinderen als die van ouders, wat de nodige kritische situaties oplevert. Tenslotte gaan we in op de brede vertaktheid van de jeugdzorg in onze samenleving.

Opvoeden is de hoeksteen van de samenleving

In biologische zin zorgen we - door kinderen te krijgen - voor ons voortbestaan. In culturele zin zorgen we door opvoeding voor overdracht van kennis, van normen en waarden en van alles wat wij uiteindelijk zien als ontwikkeling van mens en samenleving. Opvoeden leidt zo ook tot 'burgerschap'. Opvoeden en opgroeien hebben ook hun grenzen. Uit internationale studies blijkt dat in veel landen zo'n 85 % van de jeugd opgroeit zonder bijzondere aandacht of problemen. Recent onderzoek (E. Zeijl e.a., 2005) in Nederland wijst uit dat kinderen en jongeren in Nederland over het algemeen zeer tevreden zijn over hun leven. Het gevoel van welbevinden is een indicatie voor psychische gezondheid: psychosociale problemen uiteten zich vaak in een lagere score op welbevinden. Op een schaal van nul tot tien geeft driekwart van de kinderen in de leeftijd van 8 tot en met 11 jaar een acht of hoger. Vijf procent van de kinderen geeft een cijfer lager dan een zes.

Het vóórkomen van psychosociale problemen varieert volgens hulpverleners in de jeugd-gezondheidszorg (JGZ) per leeftijdsgroep van 9% tot 33%. Ze observeren de minste problemen bij meisjes van 14 maanden (9%), terwijl ze bij jongens van 5-6 jaar de meeste problemen observeren (33%). Daarvan hebben de meeste kinderen slechts lichte problemen. Ze functioneren goed ondanks de problemen, het probleem is van korte duur en er is, naast advisering, niet echt verdere hulp nodig. Uit recente overzichten (Zeijl, 2003) uit Nederland blijkt, dat zo'n 5% van de kinderen ernstige psychosociale problemen heeft en dat zo'n 2,5% (Graaf e.a., 2005) niet door de ouders verzorgd of opgevoed kan worden. Vaak is het wel dit geringe percentage dat via de media het publieke beeld van jeugdzorg kleurt, waarbij het maatschappelijk belang wel eens onderbelicht blijft.

¹ De rechten van kinderen staan in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK). Het verdrag is op 20 november 1989 opgesteld door de Verenigde Naties en is door 193 van de 195 landen ondertekend. Het IVRK is hierdoor het meest geratificeerde internationale mensenrechtenverdrag. Nagenoeg alle aspecten van het leven van jeugdigen komen in de 54 artikelen van het Verdrag aan de orde, zoals het belang van het kind, ontwikkeling, onderwijs, inspraak, bescherming tegen kindermishandeling.

Een samenleving helpt of grijpt zelfs in als opgroeien of opvoeden niet goed gaan. Dit gebeurt vanuit het besef dat ingrijpen nodig is voor de toekomst van de samenleving. De erkenning van die maatschappelijke verantwoordelijkheid vormde de basis van de kindbeschermingswetgeving, die zo'n 100 jaar geleden tot stand is gekomen.

Vanaf de zeventiger jaren van de twintigste eeuw groeide de weerstand in Nederland om te helpen of in te grijpen bij de opvoeding van anderen. Het idee dat de overheid dan wel professionals zouden voorschrijven wat een goede opvoeding inhoudt, laat staan dat zij zouden interveniëren in opvoedingssituaties, stond in die jaren in een slecht daglicht.

Inmiddels wordt het publieke debat over een dergelijke pedagogische visie weer volop gevoerd. De huidige maatschappelijke realiteit heeft er toe geleid dat er weer een open discussie gevoerd kan worden over de mate van vrijheid van individuele ouders of een groep van ouders, als het gaat om opvoeden. Mogen ouders hun kinderen zelf onderwijs geven; wat is de verantwoordelijkheid van ouders wanneer hun kinderen op straat zwerven of zich overgeven aan overmatig drankgebruik; en wat te doen in volledig ontspoorde situaties zoals in het geval van Savanna? Wat in elk geval duidelijk is, dat het in de dagelijkse praktijk omgaan met zulke kritische situaties grote vakdeskundigheid vereist. Dat vraagt om bekwame professionals, goede opleidingen, effectieve methodes en een adequate organisatorische context.

Jeugdzorg gaat over kinderen én ouders

Een korte en krachtige definitie van jeugdzorg is: 'helpen bij opgroeien en opvoeden'. Kinderen beschikken immers ook over een eigen kracht waardoor zij ook willen groeien. In de definitie komt de duale cliëntrelatie goed naar voren, enerzijds hulp bieden aan het kind in het opgroeien en anderzijds de ouders terzijde staan bij het opvoeden. De dualiteit kind en ouders is ook te herkennen in de 'Internationale Rechten van het Kind': het gaat om het kind, maar het kind kan niet gedijen zonder ouders/opvoeders.

Ouders willen altijd het beste voor hun kind en weten meestal ook, hoe dat te bereiken. Maar bij kinderen die met jeugdzorg in aanraking komen, ligt dat vaak anders. Hun ouders zijn soms ten einde raad of doen dingen, die – hoe goed bedoeld ook – hun kinderen niet ten goede komen.

De dualiteit ouder – kind is kenmerkend voor jeugdzorg: werken in het belang van kind én ouders, werken in een situatie, waarin het uitstippelen van de route van 'opvoeden en opgroeien' lastig is geworden en waarin wensen en behoeftes van kinderen en die van ouders niet vanzelfsprekend parallel lopen. Op dat moment komen gezinsvoogden, gedragswetenschappers, pleegzorgwerkers, schoolmaatschappelijk werkers, raadsonderzoekers of pedagogisch medewerkers voor het dilemma te staan of zij wel of niet moeten ingrijpen. Wat te doen als een kind niet naar school gaat, omdat de moeder er van overtuigd is, dat zij het beter kan dan de school. Of in het geval dat een moeder met een verstandelijke beperking – die niet snapt dat ze haar kind niet goed kan opvoeden – hulpverlening weigert vanuit haar moedergevoel en haar geloof. Het gaat dan om situaties waarin ouders iets met hun kinderen voorhebben, dat niet in het belang van het kind is, maar tegelijk zijn die kinderen onlosmakelijk met hun ouders verbonden.

Overigens zijn de begrippen 'opgroeien' en 'opvoeden' in de loop der tijd onderhevig aan verandering. Nog geen 100 jaar geleden werd het dilemma van het bedreigde kind vooral opgelost door de opvoeding van de ouders over te nemen (veelal in internaten). In het begin van de eenentwintigste eeuw richt jeugdzorg zich vooral op 'empowerment'. Dat wil zeggen dat professionals in de jeugdzorg proberen in de eerste plaats om jeugdigen en hun gezinnen te ondersteunen, opdat deze hun eigen ontwikkelingstaken weer kunnen opnemen. De belangrijkste boodschap is een positieve: 'opvoeden kun je leren'.

Desondanks blijven er situaties, waarbij een zekere mate van drang en dwang in het belang van het kind niet te vermijden is. Veel van de maatschappelijke discussie over dwang en drang in de opvoedingsverantwoordelijkheid van ouders gaat over stelsels en structuur, over doorzettingsmacht en rechtsbescherming. Op welke wijze en door wie zo'n beslissing ook genomen wordt, vervolgens is het nog een hele toer om zo'n beslissing ook met succes uit te voeren. Het vraagt veel toerusting om de ouders te blijven begeleiden in een situatie met risico's of om de jeugdige te helpen met een ouder op de achtergrond, die niet voor alle ouderschapstaken is toegerust. Werken met ouders en kinderen te midden van zulke kritische situaties vraagt veel vakkennis.

Jeugdzorg is werken voor ouders én kind in lastige situaties en vraagt kennis en kunde van opgroeien en opvoeden, van ontwikkelingspsychologie en (ortho)pedagogiek, maar ook van loyaliteitsproblemen en het inschatten van risico's die kinderen lopen.

Jeugdzorg is breed aanwezig in de samenleving

Op veel domeinen van het maatschappelijke leven² is er aandacht voor jeugd. In de eerste plaats natuurlijk in de thuissituatie waarin kinderen in gezinnen opgroeien. Daarnaast op scholen waar jeugdigen voorbereid worden op de toekomst. Maar ook is de jeugdzorg actief als het gaat om kinderen met een beperking, of in buurten die overlast hebben van jongeren dan wel bij jongeren die hulp nodig hebben op weg naar een plek op de arbeidsmarkt. Als we de grens heel breed trekken kunnen we daarin ook financiën (kinderbijslag), arbeidsparticipatie (kinderopvang) en ruimtelijke ordening (veilige speelplaatsen) betrekken. Op vele terreinen is geconstateerd, dat in Nederland jarenlang weinig aandacht is geweest voor de gevolgen van algemeen beleid voor jeugdigen. Die achterstand wordt in dit eerste decennium van de eenentwintigste eeuw ingehaald.

Van professionals in de jeugdzorg wordt gevraagd, dat zij kunnen omgaan met een veelheid aan maatschappelijke ontwikkelingen, waaronder de multiculturele en de digitale samenleving. Toch bestaat de overtuiging, dat de verschillende maatschappelijke ontwikkelingen en de ontwikkelingen die zich in de leefwereld van jeugdigen voordoen noch op dit moment noch in de onvoorspelbare toekomst zou moeten leiden tot afzonderlijke competentieprofielen voor al die verschillende ontwikkelingen. Professionals in de jeugdzorg kiezen voor dit vak, omdat zij begaan zijn met jeugdigen en willen werken voor jeugdigen en hun opvoeders. Zij willen het perspectief hebben dat die professe toekomst heeft, of dat nu is in Centra voor Jeugd en Gezin, bij Bureaus Jeugdzorg, bij jeugdzorg-aanbieders, in de particuliere praktijk of in welke setting dan ook. Maar het is natuurlijk wel belangrijk, dat de professional de 'werelden' van jeugd en jeugdzorg goed kent en blijft kennen. En in dat kader zijn kennis en vaardigheden op peil houdt.

Leeswijzer

In deze inleiding hebben we duidelijk willen maken dat de jeugdzorgwerker een belangrijke opgave vervult in onze samenleving. In hoofdstuk 2 zullen we de jeugdzorgwerker wat meer positioneren: binnen welke voorzieningen is hij werkzaam; verrichten alle jeugdzorgwerkers dezelfde activiteiten of zijn er verschillende accenten of contexten aan te geven; wat is het belang van effectief werken in de jeugdzorg en hoe wordt permanente beroepsontwikkeling van de jeugdzorgwerker gewaarborgd.

² Ontwikkelingen in de samenleving, maar ook die in de jeugdzorg zelf hebben gevolgen voor de beroeps-uitoefening van jeugdzorgwerkers en gedragswetenschappers in de jeugdzorg. We hebben een aantal van deze ontwikkelingen beschreven, die terug te vinden zijn op een website op internet. Deze beschrijving en andere verwijzingen naar relevante literatuur op dit vlak zijn aan te treffen in bijlage 3 van dit competentieprofiel.

In hoofdstuk 3 staan we stil bij wat de jeugdzorgwerker doet: welke taken verricht hij? Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen cliëntgebonden, organisatiegebonden en professiegebonden taken. In de praktijk zal blijken dat de jeugdzorgwerker bij de uitvoering van taken steeds afwegingen moet maken. In iedere situatie dienen zich andere dilemma's, keuzes, problemen, spanningsvelden en kansen aan, waarvoor van de jeugdzorgwerker een oplossing en een aanpak wordt gevraagd. In hoofdstuk 4 besteden we aandacht aan deze kritische situaties in de beroepsuitoefening.

In hoofdstuk 5 gaan we in op de bagage, waarvan verondersteld wordt dat de jeugdzorgwerker die in huis heeft om zijn taken goed uit te kunnen voeren. We beschrijven dan de competenties; allereerst de generieke competenties en vervolgens de vakspecifieke en de thematische competenties. Tenslotte worden in hoofdstuk 6 de verschillende kennisgebieden apart toegelicht.

Als bijlagen zijn toegevoegd een overzicht van de kerntaken en kritische situaties, een overzicht van de competenties en kennisgebieden, en (begrippen en literatuur)verwijzingen.

In het profiel hanteren we de term 'jeugdigen' voor het beschrijven van kinderen en jongeren in de leeftijd van 0 tot en met 23 jaar. Verder gebruiken we de term 'opvoeders' waaronder we ouders, pleegouders en voogden verstaan. Ten slotte hanteren we voor de leesbaarheid de mannelijke vorm. Overal waar 'hij' of 'hem' staat, kan ook 'zij' of 'haar' gelezen worden.

2. Plaatsbepaling

Voordat we de taken en competenties van de jeugdzorgwerker beschrijven, schetsen we een algemener beeld van deze professional. Allereerst gaan we in op het conglomeraat van *voorzieningen in de jeugdzorg* in Nederland, ook wel de keten van de jeugdzorg genoemd. Daarbij geven we aan waar de jeugdzorgwerker - die in dit profiel beschreven wordt – werkt.

In *professionals in de jeugdzorg* wordt duidelijk dat we jeugdzorgwerker niet beschouwen als een beroep of functie maar als een beroepsvariant. Het profiel beschrijft de overlap in taken, kritische situaties en competenties tussen de verschillende functies in de jeugdzorg.

Tot slot staan we stil bij het *effectief werken in de jeugdzorg* en het belang van *permanent leren in de jeugdzorg*.

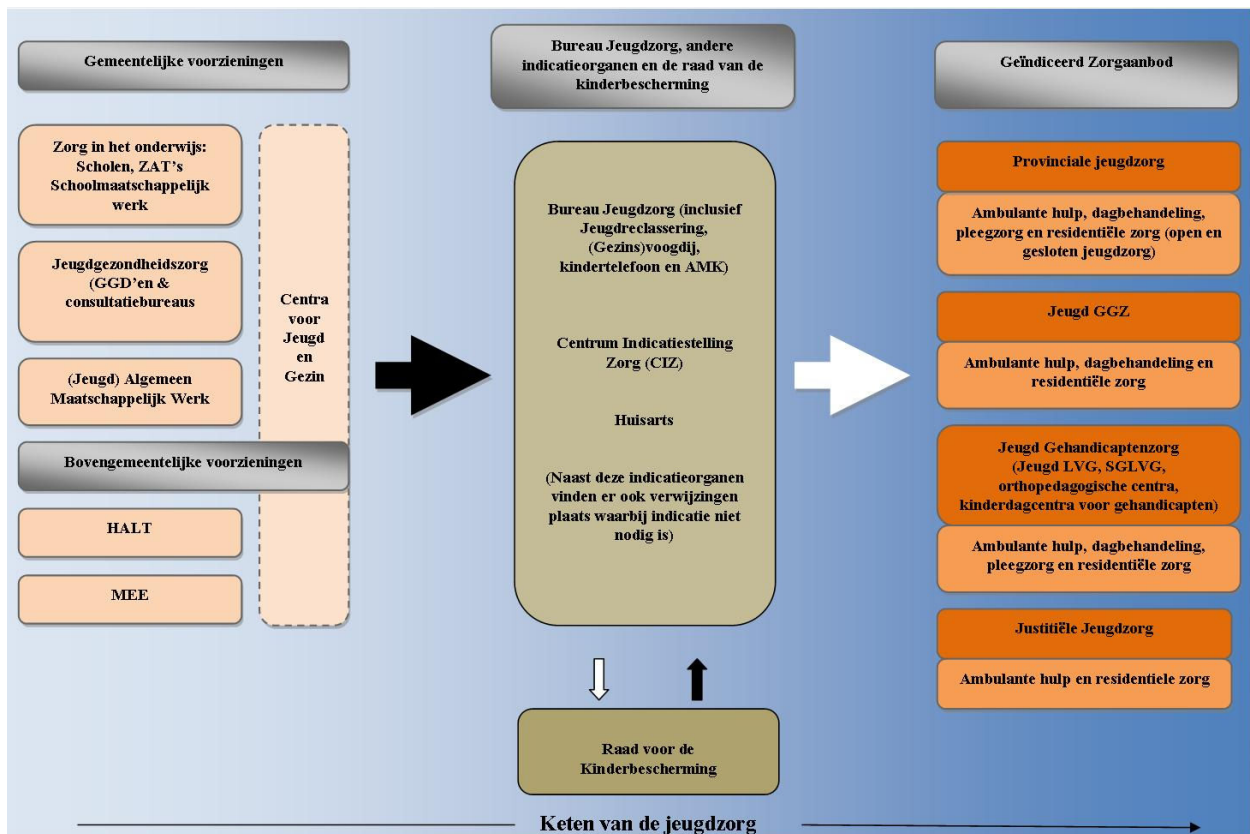
2.1 Voorzieningen in de jeugdzorg

In het inleidende hoofdstuk beschreven we de jeugdzorg compact als ‘helpen bij opgroeien en opvoeden’. Een meer formele definitie is dat de jeugdzorg zich richt op het ondersteunen en begeleiden van en hulp verlenen aan jeugdigen in de leeftijd van 0 tot en met 23 jaar met een of andere vorm van psychosociale problematiek én hun opvoeders. Doordat deze doelgroep zo breed en divers is, zijn er binnen de jeugdzorg ook veel verschillende voorzieningen en functies ontstaan.

Het geheel van voorzieningen en functies in de jeugdzorg laat zich niet gemakkelijk beschrijven³. Diverse indelingen lopen door elkaar: naar functie (algemene preventie, specifieke preventie, curatief), naar problematiek (gezondheidsproblemen, opvoedingsproblemen, gedragsproblemen, leerproblemen, etc.), naar type aanbod (ambulante hulp, dagbehandeling, pleegzorg, residentiële hulp), en naar de verantwoordelijke overheid (gemeentelijk jeugdbeleid, provinciale jeugdzorg, justitiële jeugdzorg). De verschillende indelingen overlappen elkaar en sluiten niet op elkaar aan. In dit profiel zijn we uitgegaan van de volgende indeling, welke is weergegeven in onderstaande figuur.

In dit competentieprofiel richten we ons op jeugdzorgwerkers die werkzaam is in de preventieve jeugdzorg (waaronder Halt en de toekomstige Centra voor Jeugd en Gezin), de Bureaus Jeugdzorg, Raad voor de Kinderbescherming en de geïndiceerde jeugdzorgvoorzieningen (inclusief de justitiële jeugdinrichtingen).

³ Voor een uitgebreide beschrijving van de brede jeugdzorg, zie: Niels Zwikker en Harry Hens, *Jeugdzorg in kaart, wettelijke kaders, voorzieningen, beroepen en functies in de jeugdzorg*. SWP, Amsterdam, 2008.

Figuur *Keten van de Jeugdzorg* (uit Jeugdzorg in kaart, Niels Zwikker en Harry Hens).

2.2 Professionals in de jeugdzorg

In de jeugdzorg zijn meerdere beroepen actief in verschillende voorzieningen en functies. Deze functies hebben ieder hun eigen unieke karakter en focus. Zo zijn sommige jeugdzorgwerkers hoofdzakelijk preventief bezig om vooraf te voorkomen dat er problemen ontstaan, zij bieden gezinnen ondersteuning bij de opvoeding. Andere jeugdzorgwerkers zijn hoofdzakelijk bezig de hulpvraag helder te krijgen en de gewenste hulpverlening vast te stellen, bijvoorbeeld door middel van een indicatiebesluit of advies aan de (kinder)rechter. Weer andere jeugdzorgwerkers houden zich primair bezig met het uitvoeren van interventies om een onwenselijke situatie op te lossen. Al deze activiteiten kunnen ambulante gebeuren maar ook in situaties waarin jeugdigen in residentie verkeren, in een aantal gevallen zelfs onder dwang. Het spreekt voor zich dat deze verschillende contexten andere eisen stellen aan de jeugdzorgwerkers.

In dit profiel beschouwen we de jeugdzorgwerker echter niet als een apart beroep of functie, maar als een beroepsvariant. Daarmee omschrijft dit profiel breed wat jeugdzorgwerkers allemaal doen. Het biedt een overzicht in de overlap in taken, kritische situaties en competenties van een beroepsgroep die werkt in een specifieke context – in dit geval de jeugdzorg - met bepaalde doelgroepen en/of specifieke methoden en technieken toepast.

Dat houdt in dat we ons in dit profiel niet tot in detail zullen richten op de activiteiten van alle specifieke functies in de jeugdzorg. Het is aan de diverse voorzieningen in het veld om deze details middels functiebeschrijvingen inzichtelijk te maken. Met behulp van het profiel brengen we in beeld wat de overeenkomsten zijn tussen de verschillende professionals in de jeugdzorg. Daarmee vergroot het profiel de herkenbaarheid van de jeugdzorg als geheel en worden professionals in deze sector meer met elkaar verbonden.

Voor de leesbaarheid zullen we in dit competentieprofiel een aantal gevallen spreken over de jeugdzorgwerker als beroepskracht of beroepsbeoefenaar, zonder dat dit wil suggereren dat het hier om een beroep gaat.

Voordat de jeugdzorgwerker werkzaam is als professional in de jeugdzorg, heeft hij in de meeste gevallen een sociaalagogische beroepsopleiding gevolgd. Het gaat dan om de Hbo-opleidingen Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH), Maatschappelijk Werk en Dienstverlening (MWD), Culturele en Maatschappelijk Vorming (CMV), Pedagogiek (PED), Toegepaste Psychologie (TP) en Creatieve Therapie (CT). Daarnaast zijn er ook nog sociaalagogen werkzaam in de jeugdzorg met een Mbo-opleiding. Daarbij gaat het om de opleidingen Pedagogisch Werker en Sociaal Maatschappelijk Dienstverlener. Door een beroepsopleiding te volgen kan de beroepsbeoefenaar een beroep uitoefenen en kan zich daar vervolgens ook mee verbinden door onder meer lid te worden van een beroepsvereniging.

Met het gereedkomen van het competentieprofiel van de jeugdzorgwerker kan deze nu onderdeel uit gaan maken van de nieuwe beroepenstructuur⁴ voor de branches welzijn en maatschappelijke dienstverlening, gehandicaptenzorg, jeugdzorg en kinderopvang, welke in 2005 is samengesteld. In deze beroepenstructuur zijn de meest voorkomende beroepsgroepen en hun varianten in zorg en welzijn beschreven. Onder meer bevat deze beroepenstructuur de competentieprofielen maatschappelijk werker, woonbegeleider, activiteitenbegeleider, pedagogisch werker en beroepskracht Bureau Jeugdzorg. Het competentieprofiel van de jeugdzorgwerker zal zonder meer raakvlakken en overlap kennen met deze bestaande profielen. Echter de specifieke context van de jeugdzorg rechtvaardigt een eigenstandig competentieprofiel van de beroepsvariant jeugdzorgwerker.

Over de manier waarop de jeugdzorgwerker zich bezighoudt met zijn hoofdtaak - 'helpen bij het opgroeien en opvoeden' - zijn de afgelopen decennia de opvattingen nogal veranderd. Het woord 'helpen' heeft in dit verband een negatieve gevoelswaarde meegekregen. Het wordt ervaren als bevoogdend waarbij de helper weet wat goed is voor de geholpene. Binnen de zorg- en hulpverlening – en dat geldt ook voor de jeugdzorg - wordt dan ook steeds meer waarde gehecht aan het begrip 'empowerment'. Simpel gezegd is dan het uitgangspunt dat je mensen helpt om zichzelf te helpen'. In essentie bestaat de zorgverlening dan uit het geven van ruimte en het scheppen van voorwaarden, opdat mensen in staat worden gesteld zichzelf te helpen. Anders gezegd gaat het om het proces van zelfversterking (individueel en collectief) met de bedoeling ongewenste achterstelling in rechten, plichten en kansen ongedaan te maken en ruimte te scheppen voor het ontwikkelen en demonstreren van competenties en voor het beleven van een zinvol bestaan. In plaats van mensen te helpen, is de jeugdzorgwerker bezig om mensen in staat te stellen competenties te ontwikkelen waardoor ze zelf hun achterstelling ongedaan kunnen maken

'Het helpen van mensen om zichzelf te helpen' vindt plaats in verschillende contexten, die andere eisen en uitdagingen stellen aan jeugdzorgwerkers. Over het algemeen werken zij of in een meer systeemgerichte context of in een meer pedagogisch gerichte context. Het gaat hier niet om een strikte waterscheiding. Beide contexten zijn nauw verweven en kennen een grote overlap, maar zijn wel weer zo onderscheidend, dat we ze hier apart kunnen beschrijven. Een nadere toelichting op deze contexten is als volgt:

Werken in een systeemgerichte context

De jeugdzorgwerker die werkzaam is in een systeemgerichte context richt een belangrijk deel van zijn taken op de opvoeders en de sociale omgeving van de jeugdige, die van invloed is op zijn opvoeding

⁴ Vlaar, P, M. van Hattum, C. van Dam, R. Broeken. (2006). *Klaar voor de toekomst. Een nieuwe beroepenstructuur voor de branches welzijn en maatschappelijke dienstverlening, gehandicaptenzorg, jeugdzorg en kinderopvang*. Utrecht: NIZW.

en/of ontwikkeling. We noemen dat vaak opvoedsysteem of systeem. Onder systeem verstaan we dan: ouders, grootouders, buren, vrienden, onderwijzers, etc. De jeugdzorgwerker houdt zich hierbij bezig met het bieden van opvoedingsadvies, het vaststellen of aanscherpen van de hulpvraag, het verwijzen naar en organiseren van de juiste hulp en het zelf uitvoeren van (een deel) van deze hulp. De jeugdzorgwerker in de systeemgerichte context begeleidt de jeugdige en/of opvoeders tijdens (een deel van) het hulpverleningsproces en helpt hen bij het verwezenlijken van hun recht op zorg. Hierbij stelt hij de ontwikkeling en veiligheid van de jeugdige centraal. Daarnaast houdt hij zicht op de kwaliteit van de hulpverlening en tracht, waar mogelijk, hierin verbetering aan te brengen. Dit geldt zowel voor de doorverwijzing in de keten, het bevorderen van de deskundigheid van aanpalende gebieden (zoals onderwijs, politie, gezondheidszorg) als het op peil houden en bevorderen van de eigen deskundigheid en arbeidsomstandigheden. Het werken in een systeemgerichte context kenmerkt zich door veel ambulante hulpverlening en een grote mate van zelfstandigheid. Functies die primair in een systeemgerichte context werken zijn zoal: ambulante hulpverlener, gezinshulpverlener, intensief pedagogische hulpverlener, consulent opvoedondersteuning, medewerkers bureau Halt, medewerkers van de Raad van de Kinderbescherming (zoals raadsonderzoekers) en beroepskrachten van het Bureau Jeugdzorg (waaronder jeugdbeschermers en medewerkers van het AMK).

Werken in een pedagogisch gerichte context

De jeugdzorgwerker die werkzaam is in een pedagogische context richt zich voor een belangrijk deel van zijn taken op het ondersteunen van jeugdigen die daghulp ontvangen of voor korte dan wel langere tijd in een (al dan niet justitiële) dag/nachtinstelling verblijven. Doordat jeugdigen tijdelijk bij hem verblijven en hij daarbij een deel van de taken van het opvoedsysteem overneemt, is de opvoedkundige of pedagogische taak een belangrijk deel van de werkzaamheden. Hij voert het hulpverleningsplan met individuele en groeps pedagogische middelen uit. De jeugdzorgwerker in de pedagogische context biedt de jeugdige ondersteuning bij zijn hulpverleningsproces en waarborgt het leefklimaat en de veiligheid van alle jeugdigen in de (leef)groep.

Tegelijk heeft de pedagogische jeugdzorgwerker een rol naar de ouders. Hij informeert opvoeders en andere betrokkenen over de voortgang van de jeugdige in de opvang en geeft hen omgangtips als de jeugdige (tijdelijk) naar huis gaat. In deze context probeert de jeugdzorgwerker zoveel mogelijk toe te werken naar de zelfstandigheid van de jeugdige of terugkeer naar zijn thuissituatie. Daarom behoort de pedagogisch jeugdzorgwerker ook goed thuis te zijn in het systeemgerichte gedachtegoed. Het werk in een pedagogische context vindt primair plaats binnen een instelling met groepen jeugdigen. Functies die primair in deze pedagogisch gerichte context werken zijn zoal: Pedagogisch medewerker, gezinshuisouder, groepsleider en woonbegeleider.

Om het onderscheid tussen beide soorten contexten duidelijk te maken wordt op specifieke plaatsen in het profiel aangegeven in hoeverre de context in de kerntaken, kritische situaties en competenties voorkomt. Hierbij hanteren we de richtlijn dat een bepaalde taak, kritische situatie of competentie in de betreffende context veelvuldig terugkomt in de dagelijkse praktijk. Dit betekent niet dat in de andere context de jeugdzorgwerker op geen enkele wijze te maken heeft met de betreffende taak, kritische situatie of competentie, maar wel dat dit voor hem minder van toepassing is.

2.3 Effectief werken in de jeugdzorg

Jeugdzorg vraagt de nodige kennis en kunde. Bij het specifiek toepassen daarvan wordt steeds nadruk gelegd op de effectiviteit van het handelen van de jeugdzorgwerker. Bij het vaststellen van die effectiviteit kan gebruik gemaakt worden van uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek. Onder meer B. Duncan (2006) in Amerika en T. van Yperen (2004) in Nederland hebben daartoe belangrijk werk verricht. Verder is er belangrijk meta-onderzoek over de belangrijkste factoren voor effectieve

hulp. Zo beschrijft van Yperen de factoren als factoren van de cliënt zelf (bijvoorbeeld motivatie), de relatie hulpverlener – cliënt, de toegepaste methode en overige factoren, waaronder hoop op perspectief.

In Amerika vond B. Duncan in een metastudie dat vergelijkbare factoren voor respectievelijk 40%, 30%, 15% en 15% telden voor het succes van het behandelings-effect, zij het dat het daar meer om therapie in het algemeen ging en niet alleen om jeugd en ouders. Bij de goed vakman of vakvrouw versterken die kenmerken elkaar bovendien. Een jeugdzorgwerker, die goed thuis is in zijn methodieken, straalt dat ook uit in de relatie met de cliënt.

Welke conclusies kunnen we aan dit onderzoek verbinden voor de jeugdzorgwerker zijn vak uitoefent?

- In de eerste plaats, dat de cliënt zelf de grootste factor in het slagen van de hulpverlening is. Dat sluit goed aan bij de ontwikkelingen van de afgelopen decennia, waarin empowerment een steeds belangrijkere rol in de jeugdzorg is gaan vervullen.
- De tweede belangrijke factor 'de relatie hulpverlener – cliënt' sluit aan bij de opvattingen, dat het leggen en onderhouden van de relatie een van de belangrijke aspecten van het vakmanschap in de jeugdzorg is. Het 'invoegen', dat enkele decennia geleden door V. Satir (1996) voor het eerst zo'n centrale rol in de hulpverlening kreeg, krijgt daarmee een empirische ondersteuning. Daarbij gaat het over persoonlijke kracht, betrokkenheid, zo men wil liefde voor het kind (net als ouders in de opvoeding).
- Ten derde speelt de toegepaste methode een rol. Daarbij leggen onderzoekers er de nadruk op, dat het beoogde effect alleen bereikt wordt, wanneer er sprake is van methode-integriteit, dat wil zeggen dat de methode conform de effectief gebleken methode wordt toegepast. In een recent proefschrift relateert Drost (2008) het belang van methoden als hij tot de conclusie komt dat er nauwelijks verschillen zijn tussen de methoden van opvoeding en behandeling die momenteel in justitiële jeugdinrichtingen worden gebruikt. Drost stelt dat het niet uitmaakt welke methode instellingen kiezen maar dat het gebruik van één methode van belang is om de jongeren de structuur te geven die zij hebben.

Deze bevindingen vormen een belangrijk uitgangspunt van het professioneel handelen daarom tot uitdrukking te komen in de competentie profielen voor de jeugdzorg. Een jeugdzorgwerker moet weten welke technieken hij of zij in welke situaties is vrij veel (internationaal) onderzoek over methodes. Uit onderzoeks-surveys blijkt, dat in Nederland nog vrij weinig onderzoek is gedaan naar effectieve methodes in de jeugdzorg. Aan de hand van onderzoek over een breder terrein heeft L.Boendermaker (2003) bestaande kennis in beeld gebracht (zie kader hiernaast).

Interventies bij problemen van jeugdigen

Survey-gegevens uit meerdere onderzoeken van succesvolle interventies bij verschillende soorten problemen van jeugdigen.

- Bij angst en depressie: cognitieve gedragstherapie
- Bij autistische problemen: interventie-toepast. Er effectieve

Het blijft een vraag of het in de jeugdzorg altijd mogelijk is in de methodiekontwikkeling 'evidence-based' te werk te gaan. Niet alle interventies lenen zich voor strikt wetenschappelijke bewijsvoering. Om die reden wordt er ook methodiekontwikkeling bedreven volgens de 'practice-based' benadering. In dat geval worden in de praktijk gegroeide en soms op brede schaal toegepaste werkwijzen verder uitgewerkt en onderzocht op effectiviteit. Zo worden 'practice based' - in de praktijk gewortelde - interventies stapsgewijs verder ontwikkeld, van een niveau dat nog niet voldoet aan allerlei basisvereisten, via een 'veelbelovend' niveau, naar de status van 'bewezen effectieve' interventies.

2.4 Permanent leren in de jeugdzorg

In dit profiel worden taken, kritische situaties en competenties van de jeugdzorgwerker beschreven. In principe gaat het dan om de competenties waarover een vakvolwassen jeugdzorgwerker zou moeten beschikken om zijn werk adequaat te kunnen doen. We gaan er vanuit dat een beginnend beroepsbeoefenaar – degene die na zijn studie start als jeugdzorgwerker –nog niet beschikt over alle hier beschreven competenties.

Starters hebben een brede basis als het gaat om sociaalagogische kennis en vaardigheden, ze hebben een beroepsidentiteit – houding - ontwikkeld en hebben via stages of eerdere werkervaring al enige praktijkervaring opgedaan. Men mist echter nog vaak de meer specifieke nuances in de kennis en kunde voor het betreffende werkveld. Om een vakbekwame (of expert) beroepsbeoefenaar te worden dient men een bepaalde periode werkzaam te zijn in een bepaalde sector. Gedurende deze periode 'groeit' men tot vakbekwaamheid door ervaring op te doen – men leert in de praktijk -, maar ook door het volgen van postinitieel onderwijs en learning-on-job, deskundigheidsbevordering op de werkplek zelf (begeleiding, praktijktraining, supervisie, intervisie, etc.). Die activiteiten zijn gericht op het opdoen en verdere verdieping van praktijkervaring en het verwerven van competenties die nodig zijn voor functievervulling, specialisatie en verdere differentiatie.

Opleidingsniveau

Op het moment dat de beroepskracht na zijn beroepsopleiding start met werken in de jeugdzorg, kan er sprake zijn van verschil in opleidingsniveau. Binnen de jeugdzorg stromen zowel Wo-, Hbo- als Mbo-opgeleiden binnen. Door onderzoeksbureau Prismant wordt jaarlijks informatie verzameld over de arbeidsmarkt in de sector Zorg en Welzijn voor Hbo- en Mbo opgeleiden. Uit de meest recente rapportage (Van der Windt e.a., 2008) komt naar voren dat in de jeugdzorg (bureaus jeugdzorg en aanbieders van jeugdzorg) in 2007 18.200 personen (13.900 fte's) werkzaam waren in verpleegkundige, verzorgende en functies. In dit onderzoek worden meegenomen.

De samenstelling van de jeugdzorg naar opleidingsniveau kader hiernaast):

Uit deze cijfers komt naar voren tot de sociaalagogische functies, opgeleiden en zo'n 20% Mbo-

jeugdzorg werkzaam zijn. In de genoemde rapportage van Regiomarge worden verschillende scenario's gehanteerd om tot een prognose te komen van toekomstige tekorten en overschotten aan personeel. In alle scenario's wordt op termijn uitgegaan van tekorten aan SPW4 en MWD5 en een aanbodoverschot van SPH5.

Hbo MWD-opleiding niveau 5	35%
Hbo SPH-opleiding niveau 5	26%
Mbo SPW-opleiding niveau 4	17%
Mbo SPW-opleiding niveau 3	3%
Verpleegkundige en	60%

sociaalagogische Wo-opgeleiden niet

beroepskrachten in de in 2007 is als volgt (zie

dat er, met betrekking meer dan 60 % Hbo-opgeleiden binnen de

Doorleren en doorgroeien als professional

Dat een gedragswetenschapper of jeugdzorgwerker nog geen professional is door alleen een opleiding af te ronden, betekent dat met het gaan werken de beroepsontwikkeling pas begint. Daarvoor zijn twee zaken van belang die kunnen worden aangeduid als doorleren en doorgroeien. De professional zal tijdens zijn loopbaan moeten blijven *doorleren* om de kennis en vaardigheden waarover hij beschikt op peil te houden, verder te ontwikkelen of uit te breiden. Het werken aan de eigen vakbekwaamheid is in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van die professional zelf. Van de andere kant: het is even belangrijk, dat jeugdzorginstellingen ruimte bieden 'door te leren' binnen de instelling: Instellingen zijn daar beter toe in staat, wanneer zij hun instrumentarium daarvoor goed op orde hebben. Daarbij valt te denken aan:

- Afspraken van werkgevers- en werknemersorganisaties met HBO en WO over een postinitieel jaar, waarbij jonge werknemers blijven doorleren (traineejaar, extended master).
- Afspraken van werkgeversorganisaties met opleidingsorganisaties en beroepsverenigingen over doorleren én doorgroeien, het op basis daarvan te bereiken niveau van vakvolwassen beroepsuitoefening en de (opleidings- en ervarings-) weg daar naar toe. In dat verband kan het invoeren van beroepsregistratie een belangrijke rol vervullen. Wanneer een beroepskracht ingeschreven en toegelaten wordt tot een beroepsregister, impliceert dit dat de kwaliteit van zijn beroepsuitoefening beter geborgd kan worden.
- Afspraken in de CAO dat er een norm bestaat voor professionaliseringskosten analoog aan onderwijs en gezondheidszorg.

Onder *doorgroeien* verstaan we het ontwikkelen van een professionele attitude. Daaronder wordt begrepen (Manschot, 2005): betrokkenheid, normatieve stellingname en reflectief vermogen. De persoon van de jeugdzorgwerker speelt een belangrijke rol bij het aangaan van een professionele relatie en bij het bereiken van de gewenste resultaten. De jeugdzorgwerker heeft het vermogen om jeugdigen, ouders en gezinnen in hun waarde te laten en de ambitie om ieder tot zijn recht te laten komen. De jeugdzorgwerker gaat uit van een positief mensbeeld, gelooft in de beïnvloedbaarheid van personen, groepen en samenlevingsverbanden met als doel de kwaliteit van leven te verbeteren. Dit soort kwaliteiten - zoals bijvoorbeeld daadkracht en zorgzaamheid – werden vroeger wel aangeduid met de term ‘houding’. Zulke kwaliteiten zijn te ontwikkelen en zijn nodig om er te zijn voor de jeugdigen en hun ouders, om keuzes te durven maken en om die ook ter discussie te durven stellen.

3. Taken van de jeugdzorgwerker

De in dit hoofdstuk omschreven taken geven de essentie aan van de taken die bij de beroepvariant jeugdzorgwerker horen. Om deze taken te kunnen uitoefenen, moet de beroepskracht over bepaalde competenties beschikken. We onderscheiden de volgende taken:

Cliëntgebonden taken die direct verband houden met, of direct voortvloeien uit het werken met jeugdige, opvoeders of andere cliënten.

Organisatiegebonden taken die te maken hebben met het functioneren in de organisatie waar de jeugdzorgwerker werkzaam is, zoals meedenken over beleid.

Professiegebonden taken die te maken hebben met de ontwikkeling van de jeugdzorgwerker in zijn beroep, zoals deskundigheidsbevordering, en met de profilering van de professie.

De opbouw van de afzonderlijke taken bestaat uit een korte taakomschrijving, gevolgd door een korte beschrijving van het proces waarmee de taak tot stand komt. Tenslotte geven we aan met welke competenties de taak vervuld kan worden.

Kerntaken

3.1 Cliëntgebonden taken

3.1A Contacten en situatie verkennen

3.1B Onderzoeken en ontwerpen

3.1C Plan van aanpak opstellen

3.1C Organiseren van de zorg

De taken vormen samen een set van inhoudelijk samenhangende beroepsactiviteiten, die in een logische volgorde worden beschreven. Bij de taken gaat het om de harde kern van het vak of beroep.

We starten dit hoofdstuk met een beschrijving van de cliëntgebonden taken. Dit zijn taken die direct verband houden of direct voortvloeien uit het werken met jeugdige, opvoeders of andere cliënten. Vervolgens beschrijven we de

professie- en organisatiegebonden taken.

3.1 Cliëntgebonden taken

3.1A Contacten opbouwen en situatie verkennen	
	De jeugdzorgwerker legt contact met de jeugdige en/of zijn opvoeders. Hij brengt de jeugdige en zijn functioneren (in zijn woon- en leefsituatie) in kaart en signaleert bijzonderheden.
<i>Proces</i>	De jeugdzorgwerker staat de jeugdige en/of opvoeders te woord en gaat na of de zij aan het juiste adres zijn. Zo nodig verwijst hij door. De jeugdige, opvoeders en de jeugdzorgwerker spreken hun verwachtingen uit over het contact en de hulpverlening. De jeugdzorgwerker licht toe wat zijn taak is en geeft aan wat de men van hem in het bijzonder en de jeugdzorg in het algemeen kan verwachten. Samen met de jeugdige en/of opvoeders beoordeelt hij de herkomst van signalen, formuleert hij wat de behoefte is en wat er moet veranderen. De jeugdzorgwerker observeert het gedrag en het ontwikkelingsproces van de jeugdige, opvoeders en/of de interactie daartussen. Hij vat de situatie samen en bepaalt met de jeugdige en/of opvoeders welke handelingen het meest adequate

	<p>antwoord hierop bieden. De jeugdzorgwerker richt zich hierbij op het ontwikkelen van de eigen mogelijkheden van het gezin en zet het belang van de jeugdige centraal. Indien verdere hulp of onderzoek nodig is biedt hij ondersteuning aan bij het beantwoorden van deze hulpvraag, de verantwoordelijkheid ligt echter gedurende het gehele proces bij de jeugdige en/of opvoeders zelf. Uitzondering op deze verantwoordelijkheid zijn gevallen waarin, vanuit een justitieel kader, de (kinder)rechter de Raad van de kinderscherming een officiële onderzoeksopdracht geeft naar de leefsituatie van de jeugdige.</p> <p>Vanuit een systeemgerichte context verkent de jeugdzorgwerker de woon- en leefsituatie van de jeugdige en benadert hij relevante personen in het systeem van de jeugdige en zijn opvoeders.</p> <p>In een pedagogisch gerichte context helpt de jeugdzorgwerker de jeugdige een plek in de groep te verwerven en licht hij de gang van zaken op de groep toe. Om meer zicht te krijgen op de (latente) hulpvraag observeert hij het gedrag van de jeugdige in de groep.</p>
<i>Competentie</i>	5.2A, B, D F; 5.3A, B, C, D; 5.4A, B.

3.1B Onderzoeken en ontwerpen	
	<p>De jeugdzorgwerker werkzaam in het Bureau Jeugdzorg of de Raad voor de kinderscherming onderzoekt de (latente) hulpvraag en de situatie van de jeugdige en/of opvoeders en stelt daarop een indicatiebesluit of een advies voor de (kinder)rechter op. In dit besluit en/of advies wordt omschreven op welke zorg de jeugdige en/of opvoeders recht hebben, welke voorzieningen het dienen uit te voeren en binnen welke termijn de hulpverlening plaats dient te vinden. Met behulp van het besluit/advies kan de zorg desnoods afgedwongen worden.</p>
<i>Proces</i>	<p>De jeugdzorgwerker onderzoekt samen met de jeugdige, opvoeders en andere hulpverleners de situatie. Hij stelt de verhouding tussen de draaglast en de draagkracht van de jeugdige en/of zijn opvoeders vast en beoordeelt op welke zorg men recht heeft (Bureau jeugdzorg) en/of over welke zaken de kinderrechter een besluit dient te nemen (Raad voor de kinderscherming). Bij het vaststellen van het besluit of het advies maakt de jeugdzorgwerker gebruik van de expertise van de gedragswetenschapper en andere relevante deskundigen (zoals de juridisch adviseur) en bespreekt het geheel met de jeugdige en zijn opvoeders voordat hij het definitief vast stelt. Het indicatiebesluit kan de jeugdzorgwerker alleen vaststellen met goedkeuring van de gedragswetenschapper van Bureau Jeugdzorg, voor een advies van de Raad voor de Kinderscherming aan de (kinder)rechter blijft de jeugdzorgwerker ten alle tijde verantwoordelijk. Het besluit of het advies wordt vastgelegd in een voor alle betrokkenen helder omschreven rapportage waarin het (diagnostisch) onderzoek nader wordt beschreven en toegelicht en waar de bandbreedte van de hulpverlening wordt aangegeven: de minimaal noodzakelijke en de meest wenselijke zorg. Bij het vaststellen van deze bandbreedte maakt de jeugdzorgwerker gebruik van de geldende wettelijke bepalingen en relevante protocollen.</p>
<i>Competentie</i>	5.2A, B, C, D, F, G, H, I; 5.3A; 5.4A

3.1C Plan van aanpak opstellen	
	De jeugdzorgwerker stelt samen met de jeugdige en/of opvoeders en op basis van relevante achtergrondinformatie een plan van aanpak op of scherpt een bestaand (hulpverlenings-)plan aan. Hierin wordt de zorg voor de jeugdige en/of opvoeders in concrete activiteiten vormgegeven.
<i>Proces</i>	<p>De jeugdzorgwerker stelt in één of meerdere gesprekken met de jeugdige en/of opvoeders, op basis van relevante achtergrondinformatie (zoals gegevens en eerdere analyses van andere hulpverleners) en met behulp van de juiste instrumenten (zoals standaardvragenlijsten) een plan van aanpak op of scherpt een bestaand plan van aanpak aan. Waar nodig bespreek hij zijn bevindingen met collega's uit verschillende disciplines en bepaalt hij of een specialistische diagnose nodig is. In het plan formuleert hij heldere doelen en te behalen resultaten en bespreekt het geheel nogmaals met de jeugdige en zijn opvoeders. Hij legt het plan ter toetsing voor aan zijn leidinggevende en de gedragswetenschapper uit zijn organisatie en zoekt naar de meest aangewezen en eventueel vervangende zorg.</p> <p>In een systeemgerichte context stelt de jeugdzorgwerker tevens de urgentie vast en beoordeelt samen met zijn leidinggevende en/of de gedragswetenschapper uit zijn organisatie hoe de hulp het beste georganiseerd kan worden.</p> <p>In een pedagogisch gerichte context scherpt de jeugdzorgwerker samen met de jeugdige het plan van aanpak aan en werkt het nader uit tot concrete activiteiten. Hierbij houdt hij rekening met het werken in groepen en integreert het plan van de individuele jeugdige in het algemene leefplan van de (leef-)groep.</p>
<i>Competentie</i>	5.2B, C, D, F, G; 5.3A; 5.4A, B, C

3.1D Organiseren van de zorg	
	De jeugdige en/of zijn opvoeders hebben in de jeugdzorg vaak te maken met verschillende hulpverleners, instanties en informele hulpbronnen. De jeugdzorgwerker staat de hen actief bij in het verwezenlijken van hun aanspraak op zorg. Hij houdt overzicht op het hulpverleningsproces en stemt zijn eigen inzet zo goed mogelijk af met de inzet van andere betrokken partijen, zodat de continuïteit van de hulpverlening zoveel mogelijk gewaarborgd blijft.
<i>Proces</i>	<p>De jeugdzorgwerker overlegt met de jeugdige en/of opvoeders over de wijze waarop zij ondersteund kunnen en willen worden bij hun situatie. Hij motiveert hen om aanspraak te maken op zorg en verzorgt, waar dit gewenst is, namens de jeugdige en/of opvoeders de afstemming van de hulpverlening. Hij bevordert dat er een samenhangend hulpverleningsplan tot stand komt, maakt afspraken over de wijze waarop hij en de verschillende hulpverlenende instanties elkaar informeren over de voortgang van de zorg en spreekt af wie de zorg coördineert. De jeugdzorgwerker volgt de voortgang van de zorg die door de instelling(en) aangeboden wordt, bewaakt het nakomen van afspraken en spreekt betrokkenen hier zo nodig op aan. De jeugdzorgwerker draagt de zorg tijdig over aan gespecialiseerde hulpverlening en rondt het hulpverleningstraject en de de hulprelatie zorgvuldig af. Vanuit de Raad voor de kindbescherming coördineert de jeugdzorgwerker opgelegde taakstraffen. In het kader van jeugdreclassering of jeugdbescherming houdt hij zicht op de handhaving van respectievelijk reclasseringsmaatregelen of voogdijregelingen en ondertoezichtstelling van de jeugdige. In deze gevallen heeft de jeugdzorgwerker zicht op het totaal van de hulpverlening, de interventies en in de voortgang hiervan.</p> <p>In een systeemgerichte context voert de jeugdzorgwerker casemanagement/zorgcoördinatie uit. Wanneer van toepassing maakt hij daarbij gebruik van doorzettingmacht. In het geval van wachtlijsten voert hij wachtlijstbemiddeling uit en neemt hij vervolgstappen.</p> <p>In een pedagogisch gerichte context onderhoudt de jeugdzorgwerker vanuit het mentorschap voor de jeugdige het contact met andere relevante disciplines en legt hij voorstellen voor verwijzing neer bij de gedragswetenschapper in de organisatie en/of zijn leidinggevende.</p>
<i>Competentie</i>	5.2A, E, L, E; 5.3A, E; 5.4A.

3.1E Verantwoorden van de zorg	
	Verantwoording en registratie van de geboden hulpverlening en de behaalde resultaten zijn belangrijke onderdelen van het werk. Om de kwaliteit van de hulpverlening te garanderen dient de voortgang en het resultaat van het zorgproces transparant te zijn. Dit geldt zowel voor de inzet van de jeugdzorgwerker als van de inzet van andere betrokkenen. De jeugdzorgwerker maakt met de andere betrokken partijen (waaronder de jeugdige en zijn opvoeders) afspraken over de wijze waarop de behaalde resultaten worden geëvalueerd.
<i>Proces</i>	De jeugdzorgwerker volgt het zorgproces van de jeugdige en/of opvoeders en houdt in de gaten in hoeverre een aanbod effectief is. De jeugdzorgwerker rapporteert en verantwoordt zijn eigen werk en evalueert (tussentijds) het (gehele) zorgproces. Hij reflecteert samen met de jeugdige en/of opvoeders op zijn handelen tijdens de uitvoering van protocollen en blijft alert op de kwaliteit van het proces en het resultaat van het handelen. Aan de hand van relevante meetinstrumenten (zoals een standaardvragenlijst) gaat hij na in hoeverre de zorg effectief is geweest, of de jeugdige en/of opvoeders tevreden zijn met het resultaat en of er nog een vervolg moet komen. Waar nodig dient hij een aanvraag tot herindicatie in. In een systeemgerichte context maakt de jeugdzorgwerker afspraken met samenwerkende partijen over hoe de hulpverlening wordt geëvalueerd en op welke wijze de jeugdige en/of zijn opvoeders hierin betrokken worden. Hij ontvangt van hen bericht wanneer de hulpverlening wordt beëindigd en maakt een afspraak voor de (gezamenlijke) evaluatie.
<i>Competentie</i>	5.2G, H, I, K; 5.3E; 5.4A, D..

3.1F Ondersteunen van de opvoeding	
	De jeugdzorgwerker geeft collectieve en individuele ondersteuning van de opvoeding. Op basis van een verkenning van opvoedingsvragen van groepen en/of individuen geeft de jeugdzorgwerker advies en tips om preventief (eerste vormen van) lichte problematiek tegen te gaan. Zo nodig betreft hij ook het systeem en andere belangrijke hulp- en steunbronnen uit de omgeving van de jeugdige bij dit proces. Hij laat directe opvoedingstaken zo veel mogelijk bij de opvoeders liggen. Waar nodig motiveert en prikkelt hij opvoeders deze taken op zich te nemen.
<i>Proces</i>	De jeugdzorgwerker reikt advies en tips aan voor opvoeders. Hij gaat daarbij steeds na wat de jeugdige en/of opvoeders zelf kunnen, en waar concrete opvoedingsvraagstukken spelen. De jeugdzorgwerker ondersteunt opvoeders bij het versterken van het sociale netwerk (familie, kennissen) en het gebruik van voorzieningen. Hij biedt opvoeders handvatten om zelfstandig beslissingen te nemen en zorg te dragen voor de ontwikkeling van de jeugdige. In een systeemgerichte context analyseert de jeugdzorgwerker de opvoedingsvragen van individuen of groepen in zijn werkgebied en biedt daarop voorlichting en oudertrainingen. Tevens is hij in staat om (intensieve) opvoeding-ondersteuningsprogramma's en netwerkopbouwprogramma's uit te voeren. In een pedagogisch gerichte context informeert de jeugdzorgwerker opvoeders over de voortgang van de jeugdige tijdens zijn verblijf in de instelling en geeft hij uitleg over richtlijnen en omgangsregelingen van de instelling.
<i>Competentie</i>	5.2A, B, E, G; 5.3A, B, D; 5.4B, C.

3.1G Interventies uitvoeren	
	Op basis van de diagnose, het plan van aanpak en/of het indicatiebesluit voert de jeugdzorgwerker interventies en/of hulpverleningsactiviteiten uit. Hij reikt gedragsalternatieven aan, draagt bij aan het stabiliseren van de situatie en bemiddelt waar nodig tussen jeugdige en opvoeders.
<i>Proces</i>	<p>De jeugdzorgwerker ondersteunt de jeugdige bij zijn sociale, cognitieve, sensomotorische en emotionele ontwikkeling en functioneren. Hij stimuleert intensief de capaciteiten en mogelijkheden van de jeugdige en/of zijn opvoeders om het zelfregulerend vermogen van het (plaatsvervangend) gezin te versterken en de ontwikkeling van de jeugdige te bevorderen. Meer concreet gaat het om ondersteunen van het sociaal en maatschappelijk functioneren (zoals huiswerkbegeleiding), de toeleiding naar onderwijs of arbeid en/of vrije tijdsbegeleiding. Hij neemt belemmerende factoren weg, behartigt de belangen en bemiddelt namens de jeugdige tegenover derden. Vanuit een gedwongen kader voert de jeugdzorgwerker relevante (straf-)maatregelen uit en effectueert hij toewijzingsbesluiten.</p> <p>In een systeemgerichte context biedt de jeugdzorgwerker tevens, waar nodig, het (plaatsvervangend) gezin tips en advies over persoonlijke verzorging van de jeugdige en biedt praktische hulpverlening.</p> <p>Vanuit een pedagogisch gerichte context werkt hij zoveel mogelijk samen met opvoeders terwijl hij de jeugdige in de (leef)groep opvoedt. Hierbij richt de jeugdzorgwerker zich op ondersteuning bij persoonlijke verzorging en voorbereiding van de jeugdige op een zelfstandig bestaan of op terugkeer naar het gezin van herkomst.</p>
<i>Competentie</i>	5.2A, C, E, G, H, I, J; 5.3A, B, C, F; 5.4A, B, C, D;

3.1H Ingrijpen in crisissituaties	
	Wanneer de veiligheid van de jeugdige in het geding is, bij acute psychische nood of wanneer er sprake is van een instabiele situatie voert de jeugdzorgwerker kortdurende interventies uit, meestal in combinatie met directieve begeleiding. Deze situaties doen zich voor binnen het (plaatsvervangend) gezin of de (leef)groep.
<i>Proces</i>	<p>De jeugdzorgwerker houdt tijdens het hulpverleningsproces de opvoedingssituatie in de gaten en interenieert in geval van (dreigende) crisissituaties. Bij meldingen door derden (uit het systeem, politie of andere voorzieningen) gaat hij na in hoeverre er sprake is van een crisissituatie en in welke mate er al hulp is verleend. Wanneer er sprake is van een crisissituatie maakt de jeugdzorgwerker een snelle analyse en schat in of hulp van buitenaf nodig is. Hij grijpt in de situatie in, stabiliseert deze en brengt de jeugdige en zijn directe omgeving (opvoeders of leefgroep) tot rust. De primaire focus gedurende dit proces is het waarborgen van de veiligheid van de jeugdige. Om beter zicht te krijgen op de achtergronden van de crisissituatie en de benodigde vervolghulpverlening informeert de jeugdzorgwerker zijn collega's, leidinggevende en/of gedragswetenschapper en relevante andere hulpverleners.</p> <p>In een systeemgerichte context schrijft de jeugdzorgwerker verzoekschriften en regelt waar nodig snelle plaatsing (in de vorm van een spoed uithuisplaatsing of een voorlopige onder toezicht stelling).</p> <p>In een pedagogisch gerichte context bespreekt de jeugdzorgwerker het voorval met de jeugdige, de (leef)groep en waar mogelijk met opvoeders zodat achtergronden helder worden en herhaling wordt voorkomen.</p>
<i>Competentie</i>	5.2B, E, F, G, I, J; 5.3D, E, F; 5.4C, D;

3.2 Organisatiegebonden taken

3.2A Een netwerk ontwikkelen	
	De jeugdzorgwerker vormt een netwerk met andere professionals (en vertegenwoordigers van overheden) in het werkgebied die relevant zijn voor het signaleren, doorverwijzen en samenwerken bij meervoudige hulp aan één jeugdige. Door het onderhouden van een dergelijk netwerk blijven de verschillende partijen op de hoogte van elkaars werkzaamheden en worden relevante signalen en kennis uitgewisseld.
<i>Proces</i>	De jeugdzorgwerker legt contact met relevante professionals (en vertegenwoordigers van overheden) en maakt gebruik van bestaande netwerken. Waar mogelijk creëert hij (ad hoc) nieuwe netwerken. De jeugdzorgwerker informeert andere professionals over de taakstelling en werkwijze van zijn organisatie, maakt duidelijk wat anderen van hem kunnen verwachten en wat hij van anderen verwacht. De jeugdzorgwerker participeert in multidisciplinaire overleggen. Hij denkt mee en kan op heldere wijze standpunten innemen en deze beargumenteren. Hij geeft (mede) vorm aan een gezamenlijke verantwoordelijkheid ten aanzien van de veilige en gezonde ontwikkeling van de jeugdige.
<i>Competentie</i>	5.2A, E, I; 5.3E.

3.2B Bijdragen aan het beheer en het beleid van de organisatie	
	De jeugdzorgwerker communiceert via interne kanalen over activiteiten die van belang zijn voor de coördinatie en afstemming van werkzaamheden. Hij levert een praktische en organisatorische bijdrage aan het functioneren van zijn organisatie.
<i>Proces</i>	De jeugdzorgwerker neemt deel aan overleggen en collegiale consultatie. Hij draagt bij aan de verantwoording van het werk van de organisatie en onderhoudt externe contacten namens de organisatie. De jeugdzorgwerker levert een bijdrage aan het ontwikkelen van beleid voor de werkeenheden en de organisatie en biedt inzicht in de kwaliteit van het werk door te werken met het registratiesysteem van de instelling. Hij inventariseert en signaleert gewenste veranderingen in de hulp- en dienstverlening. Daarbij maakt hij gebruik van beschikbare protocollen, richtlijnen en standaarden en bewaakt de balans tussen werkdruk en zorgvuldige uitvoering. De jeugdzorgwerker overlegt met zijn leidinggevende over zijn inzet en stelt zich open voor toetsing en bewaking van de kwaliteit van zijn werkzaamheden.
<i>Competentie</i>	5.2B, E, I, K, L.

3.3 Professiegebonden taken

3.3A De eigen deskundigheid bevorderen	
	De jeugdzorgwerker houdt, daartoe gefaciliteerd door zijn leidinggevende, de eigen deskundigheid op peil. Hij signaleert leemtes in zijn deskundigheid, en maakt gebruik van mogelijkheden binnen en buiten de organisatie voor deskundigheidsbevordering zodat hij het werk verantwoord kan uitvoeren.
<i>Proces</i>	De jeugdzorgwerker bespreekt met zijn leidinggevende zijn beroepsontwikkeling en zijn wensen voor deskundigheidsbevordering. Hij volgt relevante (geaccrediteerde) trainingen, cursussen, bijscholing en conferenties en leest actuele vakliteratuur. De jeugdzorgwerker heeft intervisie of supervisie en reflecteert op de kwaliteit van het handelen. Hij kent de grenzen van zijn eigen deskundigheid en weet andere deskundigen te vinden. Hij vraagt feedback aan collega's en jeugdige en/of opvoeders en geeft zelf feedback aan hen. Hij houdt ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving bij.
<i>Competentie</i>	5.2I, J, K, M; 5.3A;
3.3B De beroepuitoefening professionaliseren en profileren	
	De jeugdzorgwerker ontwikkelt opvattingen over het werk, de taken en de houding rondom zijn beroepsuitoefening en draagt deze uit richting andere partners die met jeugdigen werken. Hij deelt zijn kennis en ervaring ten behoeve van verdere professionalisering van de jeugdzorg.
<i>Proces</i>	De jeugdzorgwerker participeert in netwerken van belangen- en beroepsverenigingen. Hij bewaakt de professionele standaard en werkt volgens de relevante beroepscode. Hij heeft een visie op het werk in de jeugdzorg en ontwikkelt deze in de maatschappelijke context. Nieuwe ontwikkelingen in het vak vertaalt hij naar gevolgen voor het eigen beroepsmatig handelen. De jeugdzorgwerker draagt kennis en vaardigheden over aan relevante studenten en beginnende beroepskrachten en brengt hen de beroepsvisie en beroepsethiek bij zoals geformuleerd door de beroepsvereniging. Wanneer hiertoe verzocht geeft hij gastlessen bij onderwijsinstellingen om een goede praktijkinbreng te waarborgen. De jeugdzorgwerker heeft een normatieve beroepsuitoefening en verantwoordt zijn keuzes.
<i>Competentie</i>	5.2A, E, L M; 5.3A.
3.3C In een systeemgerichte context: deskundigheidsbevordering van andere disciplines	
	De jeugdzorgwerker werkt mee aan een integrale aanpak van jeugdproblematiek, samenwerking rond multi-probleemsituaties, wijkgerichte samenwerkingsverbanden en projecten met basis- en voortgezet onderwijs. Hij onderhoudt contacten en bevordert de deskundigheid van algemene voorzieningen voor jeugdigen, waaronder het onderwijs, om de preventieve kracht van deze voorzieningen te versterken en vroegtijdige signalering te bevorderen.
<i>Proces</i>	De jeugdzorgwerker werkt samen met professionals van lokale voorzieningen voor jeugdigen, zoals onderwijs. Hij brengt expertise en kennis in en maakt gebruik van de expertise en kennis van partners. Hij biedt voorlichting en deskundigheidsbevordering en zorgt dat voorliggende voorzieningen en potentiële samenwerkingspartners goed bekend zijn met hem, zijn organisatie en de jeugdzorg als geheel. Hij geeft handelingsgerichte adviezen aan professionals van voorliggende voorzieningen en brengt samenwerking tot stand met organisaties en instellingen die belangrijk kunnen zijn in de ketenzorg. Hij bouwt met activiteiten voort op de wijze waarop lokale voorzieningen zoals onderwijs, zijn georganiseerd. Hij begeleidt andere professionals bij het signaleren en omgaan met jeugdigen en hun opvoeders en biedt desgewenst consult met betrekking tot de te volgen aanpak.
<i>Competentie</i>	5.2A, E; 5.3A, E;

4. Kritische situaties voor de jeugdzorgwerker

De jeugdzorgwerker moet bij de uitvoering van de taken steeds afwegingen maken: keuzes, problemen, spanningsvelden en kansen vragen van hem een oplossing en een aanpak. De jeugdzorgwerker staat daarmee voor een kritische situatie waarin hij de juiste oplossing en/of aanpak te kiezen.

De jeugdzorgwerker komt deze kritische situaties binnen meerdere contexten tegen. Ze ontstaan mede doordat de jeugdzorgwerker zijn werk verricht vanuit wisselende perspectieven, namelijk het perspectief van de jeugdige, opvoeders, de eigen organisatie en de maatschappij. Bij het oplossen van de kritische situaties gaat het vaker om het vinden van de juiste middenweg dan om het kiezen voor het een of het ander. Voor het omgaan met deze kritische situaties heeft de beroepskracht bepaalde competenties nodig.

De kritische situaties worden in dit hoofdstuk kort beschreven, gevolgd door een aantal focuspunten. Tenslotte geven we aan welke competenties gebruikt kunnen worden om de situatie op te lossen.

Kritische situaties

A Belang van opvoeders versus het belang van de jeugdige	
	<p>De jeugdzorgwerker werkt voor zowel de jeugdige als zijn opvoeders. Het is in eerste instantie zijn taak om beiden ondersteuning te bieden bij het opvoeden en opgroeien. Hij stimuleert en ondersteunt zowel de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van de jeugdige als van zijn opvoeders. De jeugdige is daarbij onlosmakelijk verbonden met zijn opvoeders. Toch komt het voor dat opvoeders soms dingen willen en doen die niet in het belang van de jeugdige zijn. Bijvoorbeeld omdat ze bepaalde competenties missen of relevante randvoorwaarden niet aanwezig zijn. Daardoor zijn er situaties waarin de jeugdzorgwerker grenzen stelt aan opvoeders en een zekere mate van drang en dwang inzet om te zorgen dat de jeugdige zich gezond kan ontwikkelen en opgroeien. De jeugdzorgwerker werkt vanuit het principe om de zorg zo licht mogelijk, zo kort mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis (behoud van gezinssituatie), maar ook zo zwaar als nodig vorm te geven. Daarbij moet hij goed inschatten hoe ver de eigen verantwoordelijkheid van de jeugdige of van opvoeders strekt en wat daarbij het risico voor de jeugdige is.</p>
<i>Focus</i>	<ul style="list-style-type: none">• De bescherming van jeugdigen tegen verwaarlozing, mishandeling en misbruik staat voorop. De jeugdzorgwerker moet hier tijdig ingrijpen en bijsturen.• In gevallen waarbij gesignaleerde problemen niet door het opvoeders worden (h)erkend, grijpt de jeugdzorgwerker in. Waar nodig schakelt hij verdergaande of gedwongen hulpverlening in (bv. via een maatregel van kinderbescherming).• De afhankelijkheid van de jeugdige en/of opvoeders van de hulpverlening dient zoveel mogelijk te worden voorkomen.• De jeugdzorgwerker dient goed te overwegen welke keuzes en beslissingen hij zelf kan maken en bij welke beslissingen de ondersteuning van zijn leidinggevende en/of de gedragswetenschapper in de instelling noodzakelijk is.
<i>Competentie</i>	5.2D; 5.3A, B, C, D, F; 5.4A, C.

B Gewenste situatie versus beperktheid van mogelijkheden/medewerking	
	De jeugdzorgwerker probeert de best aansluitende hulp aan te bieden aan de jeugdige en/of zijn opvoeders. Het is echter niet altijd mogelijk om deze hulp ook daadwerkelijk te realiseren. Een verschil van opvatting over wat de beste aanpak in een bepaalde situatie is kan het lastig maken om relevante partijen (jeugdige, opvoeders en/of andere professionals) bij de zorg te betrekken. De jeugdzorgwerker moet een balans vinden tussen de wens om de beste zorg te bieden en de mogelijkheden die hier voor zijn op het gebied van motivatie (van de jeugdige en/of opvoeders, het systeem en van andere professionals) en middelen (beperkte inzet van personen).
<i>Focus</i>	<ul style="list-style-type: none"> De jeugdzorgwerker zal prioriteiten moeten stellen, oplossingen zoeken en de gevolgen van gestelde kaders voor de doelen kunnen verhelderen aan de jeugdige, zijn opvoeders het management aan relevante samenwerkingspartners. De jeugdzorgwerker moet betrokkenen motiveren om mee te werken en te overtuigen van de noodzaak om benodigde middelen en expertise in te zetten. Lukt het niet om de gewenste betrokkenheid te behalen, dan dient hij de situatie onder ogen te zien en andere betrokkenen te laten erkennen dat dit het maximaal haalbare is en hen helpen om de situatie te hanteren (mits dit niet tot onaanvaardbare risico's voor de jeugdige leidt). De jeugdzorgwerker dient de geconstateerde problemen aan te kaarten bij zijn organisatie (en/of beroepsvereniging) zodat deze in de toekomst opgelost worden.
<i>Competentie</i>	5.2B, E, L; 5.3A, E.

C Balanceren tussen betrokkenheid en distantie	
	Om de jeugdige en zijn opvoeders te kunnen bereiken en helpen is een goede vertrouwens- en werkrelatie van belang. Die kan door de jeugdzorgwerker worden opgebouwd door de jeugdige en/of opvoeders empathisch, echt en respectvol tegemoet te treden. In het bespreken en behandelen van opvoed- en psychosociale problemen worden mensen echter vaak emotioneel geraakt. Dit geldt zowel voor de jeugdige als zijn opvoeders, maar ook voor de jeugdzorgwerker zelf. Het gevaar bestaat dat de jeugdzorgwerker te veel doorschiet in zijn rol als hulpverlener, waardoor hij té meegaand wordt, het probleem niet kan laten waar het hoort, moeite heeft zijn eigen (professionele) grenzen te stellen en bewaken en niet meer objectief naar de situatie kan kijken. Hij kan hierdoor afwijken van gemaakte afspraken en het gehele hulpverleningstraject in gevaar brengen.
<i>Focus</i>	<ul style="list-style-type: none"> De jeugdzorgwerker dient betrokken te zijn bij de jeugdige en/of zijn opvoeders maar tegelijkertijd afstand te nemen van de situatie om te reflecteren op zijn eigen emoties. De jeugdzorgwerker dient flexibel te zijn richting de jeugdige en/of zijn opvoeders, maar zich tevens te houden aan de afspraken met andere betrokken (interdisciplinaire) professionals.
<i>Competentie</i>	5.2A, B, I, J, K; 5.3A, D; 5.4C, D.

D Privacy waarborgen versus transparantie bieden	
	<p>Het is de afgelopen jaren steeds belangrijker geworden dat jeugdzorgwerkers hun werk en resultaten inzichtelijk maken. Om de kwaliteit van de hulpverlening te kunnen verbeteren is het noodzakelijk dat het hulpverleningsproces goed wordt gedocumenteerd en knelpunten worden blootgelegd. Gelijktijdig dienen jeugdzorgwerkers respect te hebben voor de privacy van de jeugdige en/of opvoeders. Ook in het kader van het opbouwen en handhaven van een goede vertrouwensrelatie is het van belang dat de jeugdzorgwerker verschillende gevoeligheden niet direct openbaar maakt. Het is echter vaak lastig om zowel tegemoet te komen aan de eis om transparant te werken en gelijktijdig rekening te houden met de privacy van en de vertrouwensrelatie met de jeugdige en/of opvoeders. De jeugdzorgwerker dient een balans te vinden tussen verantwoording en toezichtfuncties en met samenkomende informatiestromen op gezin- of kindniveau.</p>
<i>Focus</i>	<ul style="list-style-type: none"> Als er zaken worden besproken met betrekking tot geweld in het (plaatsvervangend) gezin of richting de jeugdige heeft de aanpak hiervan prioriteit boven het handhaven van het recht op privacy en/of het handhaven van een vertrouwensband. De jeugdzorgwerker moet afwegen in hoeverre hij informatie over de voortgang van de jeugdige doorgeeft aan zijn opvoeders.
<i>Competentie</i>	5.2A, B, E, H, JI; 5.3A, E; 5.4C, D.

E Positie innemen	
	<p>De jeugdzorgwerker heeft in zijn werk te maken met veel verschillende partijen. Hierbij heeft hij verschillende rollen. Zijn primaire verantwoordelijkheid is gericht op het welzijn van de jeugdige. Vanuit deze positie vertegenwoordigt hij de jeugdige en/of zijn opvoeders bij het verkrijgen van de juiste hulp. Anderzijds is de jeugdzorgwerker een professional die werkzaam is bij een organisatie in de jeugdzorg. Hij moet aan de jeugdige, opvoeders en buitenstaanders het beleid van zijn organisatie en van de jeugdzorg als geheel kunnen uitdragen en verdedigen. Dit is met name het geval bij moeilijke situaties en besluiten (zoals het ontnemen van de voogdij of het adviseren van een onder toezicht stelling). Tenslotte is hij een professional met eigen deskundigheid, overtuigingen en waarden en treedt hij op wanneer zijn werksituatie niet overeenkomt met deze overtuigingen en waarden. Het wisselen tussen de verschillende rollen is een lastige opgave. De jeugdzorgwerker moet een balans vinden tussen zijn positie als belangenbehartiger van de jeugdige en/of zijn opvoeders en zijn positie als een professional met een eigen deskundigheid, werkzaam in een jeugdzorgorganisatie.</p>
<i>Focus</i>	<ul style="list-style-type: none"> De jeugdzorgwerker is in de eerste en in de laatste plaats de vertegenwoordiger van de jeugdige in het hulpverleningsproces. Waar mogelijk belangen tussen opvoeder en jeugdige conflicteren, stelt de jeugdzorgwerker het belang van de jeugdige voorop. De jeugdzorgwerker dient 'bemoeizorg', voorwaardelijke of gedwongen hulpverlening te legitimeren vanuit het vertegenwoordigen van de belangen van de jeugdige.
<i>Competentie</i>	5.2A, E, F, G, L; 5.3A, E; 5.4A, D.

5. Competenties van de Jeugdzorgwerker.

In dit hoofdstuk beschrijven we de competenties die de jeugdzorgwerker nodig heeft om de gestelde taken en kernopgaven goed te kunnen vervullen. Zoals al eerder aangegeven wordt er niet vanuit gegaan dat elke jeugdzorgwerker over al deze competenties dient te beschikken, maar dat het een beschrijving betreft van de verschillende competenties die binnen de jeugdzorg voor komen.

5.1 Wat zijn competenties?

Een (beroeps)competentie is een geïntegreerd geheel van kennis, inzicht, vaardigheden, houding en persoonlijke eigenschappen waarmee op adequate wijze adequate resultaten kunnen worden behaald in een beroepscontext. Professionals hebben de competenties nodig om in voorkomende beroepscontexten op adequate, doelbewuste en gemotiveerde wijze proces- en resultaatgericht te handelen. Dat wil zeggen dat ze in staat zijn passende procedures te kiezen en toe te passen om de juiste resultaten te bereiken.

Competenties zijn ontwikkelbaar en verwijzen naar individuele vermogens. Ze worden altijd binnen een context gezien; die context (de beroepssituatie) bepaalt wat adequaat is. Sommige competenties zijn uniek en nauw verbonden aan een specifieke context of smal werkingsgebied; andere beroepscompetenties hebben een breed werkingsgebied en hebben een hoge transferwaarde omdat ze in meerdere contexten bruikbaar of toepasbaar zijn⁵.

In dit hoofdstuk beschrijven we de competenties op drie verschillende gebieden. We beginnen met de competenties die de jeugdzorgwerker deelt met andere disciplines in de sectoren zorg en welzijn: de generieke competenties (5.2). Daarna richten we ons op de competenties die de identiteit van de jeugdzorgwerker bepalen: de vakspecifieke competenties (5.3). We sluiten dit hoofdstuk af met competenties waarmee specifieke thema's van het werken binnen de jeugdzorg aangepakt kunnen worden: de themacompetenties (5.4). Per paragraaf zullen we deze gebieden nader toelichten.

De competenties zelf bestaan uit twee onderdelen: een korte beschrijving van de competentie zelf en een overzicht van enkele gedragskenmerken voor de competentie. Gedragskenmerken beschrijven concreet gedrag dat leidt tot een adequaat resultaat en daarin komen houding, kennis en vaardigheden terug. Gedragskenmerken maken de toepassing van de competentie in de praktijk zichtbaar.

5.2. Generieke competenties.

Generieke competenties zijn die competenties die in meer of mindere mate in elk(e) beroep of functie binnen de sectoren zorg en welzijn noodzakelijk zijn en niet direct verbonden zijn aan een bepaalde beroepsvariant. De competenties zijn daarmee niet uniek voor jeugdzorgwerkers maar worden ook door sociaalagogische professionals in andere werkvelden uitgevoerd. De context waarbinnen de generieke competenties van toepassing zijn wisselt per beroepsvariant. Dit heeft gevolgen voor de omschrijving van de generieke competentie. De generieke competenties die wij hier beschrijven zijn dan ook aangepast aan het werken binnen de jeugdzorg.

⁵ Transfer is de mate waarin de professional zijn vermogen moet aanspreken om abstracte zaken te vertalen naar concrete zaken en omgekeerd en om vermogens, opgedaan in de ene beroepscontext, in te zetten in een andere, soortgelijke beroepscontext.

In de brede beroepenstructuur voor zorg en welzijn *klaar voor de toekomst* worden deze generieke competenties beschreven aan de hand van clusters. Voor de vergelijking en aansluiting hebben we hier de competenties opgesomd en aangegeven tot welk cluster ze behoren.

Generieke competenties	
Clusters	C
Contactueel en communicatief	5
Vraag- en oplossingsgericht	5
	5
5.2A Brengt informatie en advies op een begrijpelijke manier over	
	De jeugdzorgwerker is in staat om informatie en (opvoedings)advies op een begrijpelijke en sensitieve manier over te brengen, zodat de jeugdige en/of opvoeders, het systeem en andere betrokken organisaties of disciplines de informatie en het advies begrijpen en er geen verwarring ontstaat.
Gedragsskenmerk	<p>De jeugdzorgwerker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • heeft kennis van ondersteunende middelen bij het aanbieden van informatie en advies; • sluit op aan bij het ontwikkelingsniveau van zijn toehoorder(s) en kan informatie en het (opvoedings)advies aanbieden op een voor de doelgroep duidelijke en begrijpelijke manier; • vat samen wat gezegd wordt en checkt of de informatie goed is overgekomen heeft; • vraagt door als hij merkt dat de informatie en het advies niet begrepen wordt; • is in staat informatie en advies mondeling en schriftelijk helder te formuleren in begrijpelijk Nederlands; • is in staat de informatie en het advies weer te geven in een overzichtelijke en bondige rapportage; • kan op eenvoudige wijze psycho-educatie bieden en mogelijke aandachtsgebieden toelichten; waarvoor aanvullend diagnostisch onderzoek nodig is (zoals ADHD, PDD-NOS, etc.); • geeft zowel vraaggericht als, waar nodig, directief (opvoedings)advies.

5.2B Brengt de situatie in kaart	
	De jeugdzorgwerker is in staat om in samen met betrokkenen de behoeften, wensen, mogelijkheden en beperkingen van de jeugdige, opvoeders, het systeem en/of de (leef)groep samenhangend in kaart te brengen. Hierdoor weet hij wat er bij de jeugdige, opvoeders, het systeem en/of de (leef)groep speelt en sluit de aanpak aan bij de verwachtingen.
<i>Gedragsskenmerk</i>	<p>De jeugdzorgwerker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gaat uit van de persoon van de jeugdige en/of opvoeder en achterhaalt hoe hij de situatie ziet; • analyseert opvoedingsvragen van individuen of groepen; • vraagt indien nodig (aanvullende) diagnostische gegevens op; • observeert het gedrag van de jeugdige en/of opvoeders in hun natuurlijke omgeving; • is zich bewust dat in elke groepsamenstelling en/of gezinsverband er sprake is van een bepaalde rolverdeling en hiërarchie en kan deze verbanden inzichtelijk maken; • is in staat het systeem van de jeugdige en/of opvoeders, samen met zijn eigen professionele netwerk, te benutten om de situatie te verhelderen; • signaleert bijzonderheden, manifeste en latente vragen, wensen en behoeften; • signaleert of er sprake is van stoornissen of gedragsproblemen bij de jeugdige of van psychiatrische problemen bij de opvoeders en gaat na in hoeverre dit de ontwikkeling en opvoeding van de jeugdige beïnvloedt; • heeft kennis van (on)gezonde eet- en drinkpatronen, alcohol- en druggebruik en de verschillende media waar jeugdigen mee te maken hebben (tv-series, chat-programma's, profielsites, e.d.); • schat in of het specifieke alcohol- /drugs- of mediagebruik van de jeugdige of opvoeders een rol speelt in de ontstane situatie; • zoekt naar het potentieel van het probleemoplossend vermogen van de jeugdige en/of opvoeders en schat de mate van zelfstandigheid van de jeugdige en/of opvoeders in; • signaleert veranderingen bij de jeugdige en/of opvoeders en speelt hier actief op in; • informeert de gedragswetenschapper over zijn bevindingen op een vooraf afgesproken wijze.

5.2C Stelt de hulpvraag vast of scherpt deze aan	
	De jeugdzorgwerker is in staat om, op basis van de verzamelde informatie en in afstemming met de jeugdige en/of opvoeders, de hulpvraag te formuleren of aan te scherpen, waardoor beoogde doelen en gewenste resultaten zijn afgestemd op de specifieke situatie van de jeugdige, opvoeders en/of de (leef)groep.
<i>Gedragsskenmerk</i>	<p>De jeugdzorgwerker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • neemt de gewenste situatie voor de jeugdige als uitgangspunt, niet de (huidige) problematische situatie; • houdt rekening met de (leeftijdsgebonden) mogelijkheden van de jeugdige en/of opvoeders; • heeft kennis van wettelijke bepalingen voor goede hulpverlening; • interpreteert en vertaalt samen met de jeugdige en/of opvoeders de verkregen informatie en/of het hulpverleningsplan in hulpvragen; • vertaalt zijn kennis over theoretische en methodische inzichten naar de situatie van de jeugdige en / of opvoeders en bespreekt met hen een werkzame aanpak; • verwerkt de verzamelde gegevens in een hulpverleningsplan en stelt samen met de jeugdige en/of opvoeders (en waar mogelijk het systeem) concrete doelen op; • signaleert of het plan van aanpak bijgesteld dient te worden; • schat in of een advies of beslissing aan de (kinder)rechter moet worden voorgelegd; • is in staat uit te leggen wat de gang van zaken is als er geen diagnose gesteld kan worden en wat voor alternatieven er verder zijn (zoals lichtere hulp op lokaal niveau).

5.2D Kiest passende interventie	
	De jeugdzorgwerker is in staat om een passende interventie te kiezen, waardoor de jeugdige en/of opvoeders een overzicht hebben van wat hun te wachten staat, zij zich kunnen committeren aan de gekozen interventie en de hulpvraag op de best mogelijke manier wordt opgelost.
<i>Gedragsskenmerk</i>	<p>De jeugdzorgwerker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • weet welke interventies hij zelf kan uitvoeren, en wanneer hij de jeugdige en/of opvoeders moet doorverwijzen; • weet wat voor randvoorwaarden nodig zijn om de interventie te realiseren; • is bekend met pedagogische methoden en technieken die ingezet kunnen worden om de (leeftijdsgelaten) problematiek te hanteren; • heeft kennis van complexe problematiek en met multiprobleemgezinnen; • kan omgaan met een complexe problematiek en met multiprobleemgezinnen; • maakt een inschatting van de intensiteit en de duur van het hulpverleningscontact; • verheldert de interventie in concrete stappen aan de jeugdige en/of opvoeders; • gaat de dialoog aan met de jeugdige en opvoeders over de keuze van een interventie; • kan zijn keuze voor een bepaalde interventie helder beargumenteren.

5.2E Werkt samen	
	De jeugdzorgwerker is in staat om op constructieve wijze actief samen te werken met collega's, leidinggevend en beroepskrachten uit andere disciplines en organisaties.
<i>Gedragsskenmerk</i>	<p>De jeugdzorgwerker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • overlegt met collega's, leidinggevend en beroepskrachten uit andere disciplines en organisaties over de verdeling van taken en de behoefte aan informatie • maakt anderen duidelijk wat zijn organisatie te bieden heeft; • gaat respectvol om met andere professionals en maakt gebruik van hun deskundigheid; • ziet gemeenschappelijke belangen en kan anderen hier ook van overtuigen; • komt afspraken na en spreekt anderen aan op hun verantwoordelijkheden en uitvoering • deelt zijn sociaal- (ped-)agogische kennis en ervaring en onderbouwt deze met heldere argumenten <p>In een systeemgerichte context:</p> <ul style="list-style-type: none"> • houdt rekening met de structuren en werkmethoden van beroepskrachten uit andere organisaties; • kan een operationeel signalering- en verwijzingsnetwerk onderhouden; • heeft kennis van (nieuwe) organisaties van waaruit en waarnaar de jeugdige en/of opvoeders kunnen worden doorverwezen (zoals de Centra voor jeugd en gezin en de gesloten jeugdzorg); • signaleert ontwikkelingen en trends in het werkgebied; • agendeert vraagstukken op het gebied van jeugdzorg en preventie.

5.2F Vormt een oordeel	
	De jeugdzorgwerker is in staat om informatie en mogelijke aanpakken in het licht van de visie van de organisatie en de visie van zijn beroepsgroep tegen elkaar af te wegen, zodat hij tot een afgewogen oordeel komt.
<i>Gedragsskenmerk</i>	<p>De jeugdzorgwerker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ziet meerdere kanten aan een zaak en gebruikt daarbij zowel objectieve en rationele argumenten als subjectieve en intuïtieve argumenten; • maakt onderscheid tussen feiten, meningen, ervaringen en emoties; • schat een situatie in zijn totaliteit in en voelt aan wanneer een situatie niet pluis is; • denkt vanuit het principe dat het aanbod zo licht als mogelijk maar tevens zo zwaar als nodig moet zijn; • scheidt hoofd- en bijzaken; • schat realistisch in wat wel en niet haalbaar is; • benoemt de consequenties van bepaalde keuzes.

5.2G Neemt en beargumenteert besluiten	
	De jeugdzorgwerker is in staat om in moeilijke situaties, bij tegengestelde belangen en zwaar wegende beslissingen op vastberaden en constructieve wijze besluiten te nemen en genomen besluiten (zowel door hem als andere hulpverleners) te beargumenteren, zodat twijfels worden voorkomen en er duidelijkheid heerst over de koers en de grenzen van de gekozen hulpverlening.
<i>Gedragsskenmerk</i>	<p>De jeugdzorgwerker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • toont durf, staat stevig in zijn schoenen en is overtuigend; • brengt de verschillende belangen in kaart en inventariseert verschillende standpunten; • stelt prioriteiten; • maakt, op basis van zijn deskundigheid en in overleg met alle betrokkenen, een keuze in het belang van de jeugdige; • heeft kennis van verschillende methoden en technieken om bij (dreigende) stagnatie een situatie open te breken; • neemt, waar nodig, positie in ten opzichte van jeugdige en/of opvoeders en deinst niet terug bij weerstand; • brengt zijn keuze helder en empathisch over op betrokkenen.

5.2H Handelt methodisch	
	De jeugdzorgwerker is in staat om planmatig, methodisch en gestructureerd te werken, waardoor de jeugdige, opvoeders en/of de (leef)groep zicht hebben op de aanpak en behandeldoelen, en het beoogde resultaat wordt gehaald.
<i>Gedragsskenmerk</i>	<p>De jeugdzorgwerker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • werkt methodisch volgens de stappen van het cyclisch proces; • is in staat de hulpverlening efficiënt te plannen en te organiseren; • stemt de activiteiten af op de gestelde doelen; • grijpt na incidenten of onverwachte gebeurtenissen terug op het hulpverleningsplan en de te bereiken resultaten; • benoemt en verheldert de start van elke nieuwe (deel)fase naar de jeugdige en/of opvoeders; • sluit elke (deel)fase op een duidelijke en inzichtelijke wijze af.

5.2I Werkt verantwoord

	De jeugdzorgwerker is in staat zich te verantwoorden aan jeugdige en/of opvoeders, zijn organisatie, samenwerkingspartners en juridische instanties, zodat alle betrokkenen inzicht krijgen in zijn handelwijze en deze ook begrijpen.
<i>Gedragsskenmerk</i>	De jeugdzorgwerker: <ul style="list-style-type: none">• is op de hoogte van relevante wettelijke, juridische en beroepsethische kaders, protocollen en richtlijnen (in de organisatie of op landelijk niveau) voor het leveren van kwalitatief goede hulpverlening;• is op de hoogte van de geldende wet- en regelgeving over privacy en vertrouwelijkheid van cliëntgegevens en weet met wie en onder welke voorwaarden informatie gedeeld mag worden;• houdt zich aan de relevante gedrags- en beroepscode;• stelt korte en bondige en objectieve voortgangsverslagen op (bv. via SMART doelen⁶), en houdt daarbij de lezer van het verslag voor ogen;• kan de werkwijze en gemaakte keuzes op uitvoerend niveau verantwoorden.• reflecteert systematisch over de kwaliteit van werkprocessen in relatie tot de gestelde doelen;• toetst zijn prestaties aan de kwaliteitsstandaarden van de organisatie en/of het beroepsstandaarden en rapporteert hierover;• geeft grenzen aan wanneer uitvoering van opdrachten niet meer aan de professionele standaarden voldoen.

5.2J Reflecteert op het eigen handelen

	De jeugdzorgwerker is in staat op constructieve wijze en in overleg met collega's, jeugdige en/of opvoeders en het systeem te reflecteren op zijn eigen normatieve kader en beroepsmatig handelen, waardoor hij weet waar zijn professionele grenzen liggen en waar verbeterpunten in het werkproces zijn.
<i>Gedragsskenmerk</i>	De jeugdzorgwerker: <ul style="list-style-type: none">• geeft feedback aan, en kan feedback ontvangen van, collega's (waaronder gedragswetenschappers in de organisatie) en beroepskrachten van andere disciplines op houding en beroepsmatig handelen;• is zich bewust van zijn normatieve kader tegenover de jeugdige en/of opvoeders;• neemt ruimte om eigen gedrag te analyseren en te leren van ervaringen, zowel tijdens als na het handelen• deelt problemen en successen met collega's en deskundigen;• stelt zijn werkwijze bij wanneer dit de kwaliteit ten goede komt;• blijft rustig, overtuigend en doelgericht en handelt accuraat, ook bij tegenspel en teleurstellingen;• weet waar zijn grenzen van deskundigheid liggen en bakent de eigen verantwoordelijkheid en bevoegdheid duidelijk af.

⁶ SMART-doelen zijn doelen die Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden zijn geformuleerd (Thesaurus Zorg en Welzijn).

5.2K Beïnvloedt eigen arbeidsomstandigheden	
	De jeugdzorgwerker is in staat zijn eigen arbeidsomstandigheden te bewaken en te beïnvloeden, zodat hij goed kan functioneren, plezier in zijn werk houdt en zich blijft ontwikkelen.
<i>Gedragsskenmerk</i>	<p>De jeugdzorgwerker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • heeft kennis van zijn werkzaamheden, functiebeschrijving en verantwoordelijkheden, rechten en plichten; • plant en organiseert zijn werk en prioriteiten zodanig dat hij het werk aankan; • bewaakt zijn gezondheid en veiligheid en past veiligheidsvoorschriften en Arbonormen toe; • maakt knelpunten in arbeidsvoorwaarden, werkklimaat en cultuur bespreekbaar en stelt indien nodig eisen aan de organisatie; • onderhandelt met zijn werkgever over zijn positie in de organisatie; • spreekt zijn werkgever aan op het realiseren van benodigde randvoorwaarden en kan deze indien nodig af te dwingen door gebruikmaking van wetgeving en/of de inzet van de ondernemingsraad.

5.2L Draagt bij aan beleid	
	De jeugdzorgwerker is in staat om op kritisch opbouwende wijze bij te dragen aan de vorming en de uitvoering van het beleid van de organisatie, waardoor het management van de organisatie over inzichten uit de praktijk kan beschikken voor het ontwikkelen van beleid.
<i>Gedragsskenmerk</i>	<p>De jeugdzorgwerker</p> <ul style="list-style-type: none"> • neemt deel aan intern werkoverleg en deelt zijn kennis en ervaring met management en collega's; • maakt gebruik van inhoudelijke en strategische kennis van zijn organisatie; • is intern kritisch en extern loyaal; • signaleert structurele factoren in de organisatie die een negatieve invloed hebben op het functioneren van de jeugdige en zet deze gevraagd en ongevraagd in om bij te dragen aan beleid; • rapporteert beleid- en organisatiegebonden aspecten aan direct leidinggevendenden; • signaleert organisatorische knelpunten en lost deze op of kaart ze aan binnen de organisatie; • is resultaatgericht en ondernemend t.b.v. de positie van zijn organisatie in het veld; • draagt bij aan kwaliteitsontwikkeling van de organisatie door onderwerpen en ontwikkelingen tijdig onder de aandacht te brengen.

5.2M Ontwikkelt het eigen werk	
	De jeugdzorgwerker is in staat om op interactieve wijze zijn visie op het werk te ontwikkelen, en verantwoordelijkheid te nemen voor zijn persoonlijke ontwikkeling als professional en voor de ontwikkeling van het werk, waardoor hij zich verder ontwikkelt, zijn vakkennis actueel blijft en zijn beroepsuitoefening herkend en erkend wordt.
<i>Gedragsskenmerk</i>	<p>De jeugdzorgwerker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ontwikkelt een visie op de rol van het jeugdzorgwerk bij actuele maatschappelijke vraagstukken; • draagt actief zijn visie op het werk in de jeugdzorg, kennis en ervaring uit aan jeugdige en/of opvoeders en hun systeem, (toekomstige) collega's, beroepsgeenoten en aan professionals uit andere sectoren; • is op de hoogte van vernieuwingen op zijn werkterrein (zoals inhoudelijke ontwikkelingen, nieuwe wet- en regelgeving, organisatorische en bedrijfsmatige ontwikkelingen) en kan daarop anticiperen; • gaat flexibel om met vernieuwingen en past zijn werkwijze indien nodig hier op aan; • gebruikt de ontwikkelingsmogelijkheden die in en buiten de organisatie voor zijn beroep en werk in de jeugdzorg beschikbaar zijn; • stelt zijn kennis en ervaring beschikbaar voor de ontwikkeling van het werken in de jeugdzorg; • draagt zijn eigen professionele, sociale en ethische waarden en normen uit in woord en gedrag.

5.3. Vakspecifieke competenties

Vakspecifieke competenties bepalen in sterke mate de identiteit van de jeugdzorgwerker. Niet de afzonderlijke competenties zijn daarbij bepalend, maar eerder de unieke combinatie ervan.

Competenties zijn vakspecifiek als ze op ten minste drie aspecten discrimineren ten opzichte van de generieke competenties. Die aspecten zijn:

1. *De beoogde cliënten en cliëntgroepen.*
De beroepskracht moet kennis hebben van de specifieke kenmerken van cliënten en cliëntgroepen en van hun woon- en leefsituatie en in staat zijn die kennis in zijn beroepsmatig handelen te integreren.
2. *De beroepscontext waarin de beroepskracht werkt.*
Verschillen in de context worden bepaald door de plaats van handeling, zoals intramuraal, spreekkamer, algemene voorziening, thuissituatie van de jeugdige en/of opvoeders, de openbare ruimte en de organisatorische context.
3. *De benodigde vakkennis en de toe te passen methoden en technieken van de beroepskracht.*

Vakspecifieke competenties

5.3A Werkt vanuit een visie op opvoeding en ontwikkeling

	De jeugdzorgwerker heeft een duidelijke visie op het belang van een goede opvoeding en ontwikkeling van jeugdigen, voor de jeugdige zelf, opvoeders en de samenleving. Hierdoor heeft hij een duidelijke focus tijdens het werken met jeugdigen en opvoeders.
<p>5.3D In de systeemgerichte context werkt outreachend</p>	<p>De jeugdzorgwerker: • baseert zich bij de visievorming op wetenschappelijke kennis en theorieën en in- en externe ontwikkelingen;</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • heeft kennis van de psychosociale problematiek bij jeugdigen (pathologie) en past deze toe in het hulpverleningsproces; • heeft zicht op relevante pedagogische uitgangspunten en gebruikt deze om de visie (verder) vorm te geven; • kan de pedagogische visie nader expliciteren richting jeugdige en/of opvoeders en collega's; • past de visie toe in zijn werkzaamheden; • zet de visie in om zijn werkwijze en die van de organisatie te toetsen en te verantwoorden.

5.3B Legt contact en heeft contact met jeugdigen en opvoeders

	<p>De jeugdzorgwerker is in staat om alle jeugdigen en opvoeders op een open, toegankelijke en authentieke wijze tegemoet te treden, zodat zij zich uitgenodigd voelen hun vragen open en eerlijk te verwoorden en weten met welke vragen ze waar en wanneer terecht kunnen.</p>
<i>Gedragsskenmerk</i>	<p>De jeugdzorgwerker:</p> <ul style="list-style-type: none">• is toegankelijk, zichtbaar en bereikbaar;• verdiept zich in de voorgeschiedenis voordat hij het gesprek met de jeugdige en/of zijn opvoeders aangaat en beseft dat zij vaak al een voortraject hebben doorlopen;• beseft dat het voor de (meeste) jeugdigen en/of opvoeders een nieuwe en vaak spannende situatie betreft en helpt hen (latente) hulpvragen uit te spreken;• past kennis van gespreksmodellen en motiverende gesprekstechnieken toe;• legt op empathische wijze de activiteiten en zijn eigen aanbod in het komende traject helder uit;• bejegent de jeugdige en opvoeders respectvol, neemt hen serieus en toont betrokkenheid;• benadert de jeugdige als richtinggevend in het geheel en ziet opvoeders als primaire samenwerkingspartners;• is in staat zowel het verbale als het non-verbale gedrag van de ander waar te nemen;• kan schakelen tussen het contact met jeugdigen en het contact met opvoeders;• kan het contact zowel mondeling, telefonisch als digitaal (zoals chatten, profielsites, e.d.) vormgeven en onderhouden;• spreekt met jeugdige en/of opvoeders af hoe vertrouwelijke informatie wordt behandeld binnen de kaders van wet- en regelgeving en beroepscode.

5.3C Voert passende interventie uit	
	De jeugdzorgwerker kan het gedrag van de jeugdige met gedragsproblemen en van opvoeders met opvoedingsproblemen (gelijktijdig) beïnvloeden, zodat het gedrag, de competenties en de interactie tussen de betrokkenen verbeteren en de jeugdige in een gezonde opvoedingssituatie opgroeit.
<i>Gedragskenmerk</i>	<p>De jeugdzorgwerker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • geeft de jeugdige en/of opvoeders inzicht in de eigen mogelijkheden, maakt hen hiervan bewust en motiveert en faciliteert hen hierbij • pakt (ongewenst) gedrag van jeugdigen aan (door bv. principes uit de sociale leertheorie toe te passen als belonen, negeren, mild straffen, modeling, feedback geven en gewenst gedrag oefenen) • past interventies toe die gebaseerd zijn op cognitieve gedragstherapie, zoals het leren hanteren van belemmerende emoties en cognities en het aanleren van probleemoplossende vaardigheden • past interventies toe die gebaseerd zijn op de empowermenttheorie en maakt gebruik van mentorprogramma's; • geeft psycho-educatie aan de jeugdige, opvoeders en het systeem; • ondersteunt de jeugdige bij het vinden of volhouden van de juiste onderwijs, arbeid of vrijetijdsbesteding; <p>In een systeemgerichte context:</p> <ul style="list-style-type: none"> • past interventies toe die gebaseerd zijn op principes uit de hechtingstheorie om de sensitiviteit van opvoeders voor hun kinderen te vergroten; • geeft training in opvoedingsvaardigheden; • achterhaalt welke personen en organisaties buiten de hulpverlening de jeugdige en/of opvoeders kunnen steunen, en betreft hen bij het realiseren van de gestelde doelen (door bijvoorbeeld netwerkopbouwprogramma's als Eigen kracht-conferenties uit te voeren); • past gezinsgerichte interventies toe (gebaseerd op de systeemtheorie en cognitief gedragstherapeutische inzichten); • kan audiovisuele hulpmiddelen toepassen om het leerproces bij de jeugdige en/of opvoeders op gang te brengen. <p>In een pedagogisch gerichte context:</p> <ul style="list-style-type: none"> • past groepsgerichte interventies toe (gebaseerd zijn op inzichten van groepsdynamische processen).

5.3D In een systeemgerichte context: Werkt outreachend	
	De jeugdzorgwerker legt en houdt op proactieve wijze contact met de jeugdige en/of opvoeders, het systeem en beroepskrachten uit de eigen of andere disciplines. Hierdoor houdt hij zicht op situaties waar inzet van hulpverlening noodzakelijk is (of wordt), kan hij vroegtijdig ingrijpen en escalaties vóór zijn.
<i>Gedragskenmerk</i>	<p>De jeugdzorgwerker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • neemt, waar mogelijk, initiatief om jeugdigen en opvoeders, ook zonder (directe) hulpvraag, op te zoeken; • benadert functionarissen en "vindplaatsen" waar ouders komen (zoals onderwijs), met als doel het hulpverleningsaanbod zichtbaar te maken en laagdrempelig aan te bieden; • is in staat toegang te zoeken tot mensen van wie bekend is, of waarbij het vermoeden bestaat, dat zij met problemen kampen of van wie anderen problemen ondervinden; • heeft korte lijnen met beroepskrachten uit zijn eigen of andere discipline(s) bij wie signalen binnen kunnen komen en neemt deze signalen serieus; • bespreekt voor- en nadelen van lichtere vormen van zorg met de jeugdige en/of opvoeders; • is vasthoudend en laat zich niet zomaar wegsturen door de jeugdige en/of opvoeders.

5.3E In een systeemgerichte context: Coördineert de zorg	
	De jeugdzorgwerker heeft het vermogen contact te leggen en te onderhouden met beroepskrachten van andere disciplines en organisaties die betrokken zijn bij een jeugdige of zijn opvoeders en weet hen op overtuigende wijze tot samenwerking te motiveren, waardoor de hulpverlening plaatsvindt met optimale inzet en onderlinge afstemming van de verschillende disciplines.
<i>Gedragsskenmerk</i>	<p>De jeugdzorgwerker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • neemt, indien nodig, het initiatief om afstemming te zoeken met andere hulpverleners ook als dit formeel de verantwoordelijkheid van iemand anders is; • vormt een gemeenschappelijke visie op de best mogelijke aanpak; • werkt transparant en vraagt een transparante werkhouding van ketenpartners; • weet in beeld te brengen wat ieders bijdrage is en maakt hierover concrete afspraken; • coördineert de communicatie met en rondom de jeugdige en/of opvoeders; • motiveert en spreekt anderen aan op het nakomen van afspraken, zet waar mogelijk doorzettingsmacht in of laat dit inzetten vanuit de organisatie of de keten; • weet welke plaats hij in de keten heeft en welk aanbod intensiever, dan wel lichter van aard is en voor welke vormen van hulpverlening de juiste disciplines en organisaties beschikbaar zijn; • verwijst de jeugdige en/of opvoeders tijdig en effectief naar de juiste zorg; • ondersteunt de jeugdige en/of opvoeders bij het verkrijgen van de juiste zorg; • houdt zicht op de totale zorg- en dienstverlening aan de jeugdige en/of opvoeders en grijpt in om de continuïteit van het hulpverleningsproces te waarborgen • is alert op tussentijdse veranderingen en voorkomt zo mogelijk verslechtering van de probleemsituatie; • schakelt bij noodsituaties de daartoe geëigende crisis-hulpverlening in.

5.3F In een pedagogisch gerichte context: Creëert een veilige omgeving	
	De jeugdzorgwerker heeft het vermogen om in een sfeer van respect en vertrouwen samen met de jeugdige en de (leef)groep normen en waarden bespreekbaar te maken, afspraken te maken over gedragsregels en grenzen te stellen. Hierdoor kan in een veilige omgeving worden gewerkt aan de ontwikkeling van de jeugdige en/of het hulpverleningsplan.
<i>Gedragsskenmerk</i>	<p>De jeugdzorgwerker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • is zich bewust van zijn rol als autoriteit en straalt dit uit richting de (leef)groep; • respecteert de privacy van de jeugdige (bijvoorbeeld in zijn eigen slaapkamer en bij telefoongesprekken) en zorgt ervoor dat anderen dit ook doen; • stelt in dialoog gedrags- en huisregels op, maakt afspraken over de omgang met elkaar en ziet toe op de naleving van deze regels/afspraken; • past basiskennis van groepsdynamische processen toe; • stemt regels en afspraken af met collega's in het team en houdt zich hier ook aan; • probeert de keuzevrijheid van de jeugdige zoveel mogelijk te behouden (t.a.v. kleding, eten, bedtijd etc.) zodat deze leert om zelfstandig keuzes te maken; • onderzoekt het normen- en waardenpatroon van de verschillende jeugdigen in de (leef)groep; • stimuleert jeugdigen om in gesprek met elkaar te gaan over elkaars ervaringen en opvattingen; • signaleer fricties in de groep (zoals pesten, uitsluiting en sociaal-emotionele problemen) en onderneemt daarop actie; • laat de jeugdige en/of (leef)groep zoveel mogelijk de (gezamenlijke) verantwoordelijkheid nemen; • brengt opvoeders op de hoogte wanneer de jeugdige betrokken is bij escalaties; • onderneemt actie wanneer bepaalde jeugdigen domineren over anderen.

5.4. Themacompetenties

Themacompetenties richten zich op situaties die niet als regulier te bestempelen zijn. Het betreft uitzonderlijke of lastige situaties waar extra aandacht voor nodig is. Anders dan het voorgaande competentiegebied ligt de focus in dit onderdeel primair op elke competentie afzonderlijk, hoewel combinaties met andere competenties ook mogelijk zijn.

Themacompetenties

5.4A Omgaan met jeugdige en opvoeders in een gedwongen kader

De jeugdzorgwerker is in staat om bij het inzetten en/of het adviseren aan relevante instanties (zoals de kinderrechter) van drang en dwangmaatregelen op duidelijke en respectvolle wijze om te gaan met de jeugdige en/of opvoeders en specifieke wet- en regelgeving tijdens het handelen toe te passen, waardoor jeugdige en opvoeders weten waar ze aan toe zijn, grenzen zijn vastgesteld en er geen onrechtmatige handelingen worden verricht.

Gedragstekenmerk

De jeugdzorgwerker:

- beseft dat dwang en drang onderdeel uitmaakt van de hulpverlening in de jeugdzorg en dat het een tijdelijke maatregel betreft;
- geeft aan welke grens is overschreden door het gedrag van de jeugdige en/of de opvoeders waardoor een maatregel noodzakelijk is;
- onderschrijft en kan de noodzaak van het gedwongen kader beargumenteren;
- is transparant over het ingrijpen en de gevolgen daarvan voor de jeugdige en opvoeders en verheldert zijn rol in het proces;
- maakt duidelijke afspraken met de jeugdige en opvoeders over de te volgen acties, de inzet die van hun wordt verwacht en mogelijke sancties bij het overschrijden van gestelde grenzen;
- reflecteert op het doel van het ingrijpen binnen het gedwongen kader;
- werkt, waar mogelijk, toe naar het (gedeeltelijk) herstel van de handelingsvrijheid van de jeugdige en/of opvoeders;
- evalueert iedere toepassing van drang of dwang met de jeugdige en opvoeders op de juiste inzet en het gewenste resultaat.

5.4B Omgaan met diversiteit

	<p>De jeugdzorgwerker is in staat om in zijn werk bewust en systematisch rekening te houden met het unieke referentiekader van de jeugdige, opvoeders en/of het systeem, dat kan afwijken van het algemene beeld, zodat er een optimale aansluiting van de hulpverlening is bij de jeugdige, opvoeders en het systeem en ongewenste verhoudingen (zoals discriminatie en uitsluitingmechanismen) worden voorkomen. .</p>
<i>Gedragsskenmerk</i>	<p>De jeugdzorgwerker:</p> <ul style="list-style-type: none">• houdt de (seksespecifieke en normatieve) gelijkwaardigheid tussen zichzelf en de jeugdige en/of opvoeders in de gaten;• is zich bewust van de positie, denkbeelden en vooroordelen vanuit jeugdige en/of opvoeders en naar de jeugdige en/of opvoeders toe (vanuit de organisatie of zichzelf)• houdt er rekening mee dat elke jeugdige een uniek (cultureel, levensbeschouwelijk, seksespecifiek en/of seksueel) referentiekader heeft dat van invloed is op de situatie en kansen biedt voor het optimaliseren van de hulpverlening;• is zich bewust van zijn eigen (cultureel, levensbeschouwelijk, seksespecifiek en/of seksueel) referentiekader;• weet dat er verschillende gezinsvormen bestaan (zoals een eenoudergezin, homoseksueel gezin, etc.);• heeft kennis van specifieke problemen die jeugdige en/of opvoeders uit minderhedengroepen ervaren (zoals discriminatie, migratie, radicalisering en eengerelateerd of antihomogeweld);• beseft dat de jeugdige vaak niet alleen te maken heeft met maar één maatschappelijke ordening (man of vrouw), maar met een combinatie van verschillende maatschappelijke ordeningen (bv. zowel man als allochtoon als homoseksueel) en kan hier tijdens het contact op inspelen;• kan omgaan met verschillen in communicatiestijlen en communicatiecodes in verschillende culturen (en , indien nodig, communiceren via een tolk of andere specifieke communicatievormen);• onderzoekt de opvattingen en denkbeelden die de jeugdige heeft meegekregen in zijn socialisatieproces over wat gepast gedrag is en probeert deze te verbinden met de met algemeen geldende normen en waarden en het rechtssysteem van de samenleving.

5.4C Omgaan met vermoedens van geweld in huiselijke kring⁷

	<p>De jeugdzorgwerker is in staat op een zorgvuldige en heldere wijze signalen van (psychische, fysieke of seksueel) geweld in huiselijke kring te analyseren en vermoedens van kindermishandeling en/of huiselijk geweld voor te leggen aan het Advies en Meldpunt Kindermishandeling (AMK), respectievelijk het Advies en Steunpunt Huiselijk Geweld (ASHG), zodat het geweld op een effectieve manier wordt aangepakt en de relatie tussen jeugdige, opvoeders en de jeugdzorgwerker op een juiste manier voortgezet kan worden.</p>
<i>Gedragsskenmerk</i>	<p>De jeugdzorgwerker:</p> <ul style="list-style-type: none">• is zich bewust van de mogelijkheid dat jeugdigen te maken kunnen hebben (gehad) met geweld in de huiselijke kring (al dan niet specifiek gericht tegen de jeugdige zelf);• is zich bewust van de eigen verantwoordelijkheid in de aanpak van de problematiek en is bereid deze verantwoordelijkheid te nemen zolang dat noodzakelijk is voor het welzijn van de jeugdige;• beseft dat er grenzen aan de eigen verantwoordelijkheid en mogelijkheden zijn en is bereid deze grenzen te stellen;• is zich bewust van de emoties en dilemma's en eigen sterke en zwakke kanten ten aanzien van deze problematiek en kan deze benoemen;• is zich bewust van mogelijke emoties, weerstanden en loyaliteitsconflicten die spelen bij de jeugdige, opvoeders en betrokkenen in het systeem;• heeft (basale) recente kennis over kindermishandeling en huiselijk geweld (zoals over beschermende factoren en risicofactoren, vormen en signalen en de gevolgen van het geweld voor jeugdigen);• kent de relevante protocollen en richtlijnen rond dit thema (in de organisatie of op landelijk niveau) en werkt volgens deze protocollen en richtlijnen;• (her)kent de signalen rond geweld bij jeugdige en/of opvoeders (lichamelijk welzijn van de jeugdige; het gedrag van de jeugdige; het gedrag van opvoeders);• weet wanneer sprake kan zijn van een levensbedreigende situatie (waarin onmiddellijk handelen nodig is);• scheidt eigen waarnemingen en oordelen van die van anderen (professionals en/of informanten);• kan bij andere beroepskrachten toetsen of de signalen worden herkend en vraagt tijdig advies of doet een melding bij het AMK of ASHG;• kan op een open en respectvolle manier zorgen of vermoedens bespreken met jeugdige en/of opvoeders en kan daarbij omgaan met emoties, weerstand en loyaliteitsconflicten (vanuit de jeugdige en/of opvoeders).

⁷ De competentie is tot stand gekomen met nauwe afstemming tot de beschrijving van competenties in het kader van het project *Regionale invoering aanpak kindermishandeling*, uitgevoerd door het Nederlands Jeugdinstituut. Deze beschrijving heeft geresulteerd in de publicatie: *Competenties in relatie tot de aanpak van kindermishandeling*. Utrecht, NJi, 2008. Voor meer informatie zie: www.kindermishandeling.nl

5.4D Omgaan met verbaal geweld en (licht) agressief gedrag

	De jeugdzorgwerker is in staat op respectvolle en duidelijke wijze op te treden bij verbaal geweld en (licht) agressief gedrag, zodat situaties niet escaleren, zijn professionele grenzen niet worden overschreden en problemen worden voorkomen.
<i>Gedragsskenmerk</i>	De jeugdzorgwerker: <ul style="list-style-type: none">• is in staat destructief gedrag op te merken en spanningen aan te voelen;• voorkomt agressief gedrag door duidelijk regels te handhaven, consequent te zijn in gedrag en rechtvaardig en eerlijk te handelen;• houdt bij escalatie het overzicht;• gaat in gesprek met de jeugdige en/of opvoeders om gedrag en bejegening bespreekbaar te maken;• weet bij ongedurig, geïrriteerd en/of (licht) agressief gedrag zich professioneel, rustig en op een overtuigende manier op te stellen;• durft de verantwoordelijkheid, regie te nemen en keuzes te maken in agressieve situaties en grijpt zelfstandig en beslist in bij escalerende situaties;• durft te confronteren en is eerlijk: benoemt wat moet stoppen in het belang van de jeugdige en opvoeders; maakt gebruik van de handelingsprotocollen rond agressie en geweld die door de organisatie zijn opgesteld;• maakt een inschatting van de gevolgen van het (agressief) handelen van de jeugdige voor alle betrokken personen (waaronder de jeugdige, omstanders en zichzelf als professional).

6. Kennisgebieden

Competenties vormen een geïntegreerd geheel van kennis, houding en vaardigheden waarover de jeugdzorgwerker dient te beschikken. Toch richten we in dit hoofdstuk specifiek de aandacht op de kenniscomponent, omdat het zinvol is deze apart te onderscheiden. Het biedt de opleidingen een basis om na te gaan welke kennis voor hun curriculum van belang is. Aanbieders en gebruikers van scholing geeft het inzicht in de vraag welke kennis op basis van na- en bijscholing aanvullend verworven dient te worden.

In de publicatie 'Vele takken, één stam'⁸ wordt een aantal kennisgebieden onderscheiden. Dit biedt een kader voor de hogere sociaalagogische opleidingen. Uitgangspunt bij dit kader is dat de professionele sociaal agoog, waar het huidige profiel een specificatie van is, minstens kennis genomen moet hebben van deze kennisgebieden. Dit wil zeggen: hij heeft een globaal inzicht verworven in deze kennisgebieden, kan er verdere kennis uit putten die relevant is voor het professioneel handelen en kan vanuit deze kennisgebieden reflecteren op dat handelen.

De indeling in kennisgebieden die hier gehanteerd wordt, biedt ook een kader voor de kennis die relevant is voor de jeugdzorgwerker. De kennisgebieden voor de jeugdzorgwerker zijn als het ware als een specificatie te beschouwen van de kennisgebieden voor de sociaal agoog. Hieronder is een overzicht opgenomen van deze kennisgebieden. Per kennisgebied uit het kader is steeds, waar mogelijk, een toespitsing gemaakt op de noodzakelijke kennis voor de jeugdzorgwerker. Deze kennis is direct afgeleid van de competenties voor de jeugdzorgwerker. Evenals voor de competenties van de jeugdzorgwerker geldt dat deze kennisgebieden worden toegeschreven aan de vakvolwassen jeugdzorgwerker. Dit betekent dat ze niet alleen in de opleiding maar ook in aanvullende scholing aan plek moeten krijgen, bijvoorbeeld aan de hand van basis- en verdiepingskennis. Net als bij de competenties geldt hier dat we er niet vanuit gaan dat elke jeugdzorgwerker deze kennisgebieden beheerst. Wel is van belang dat hij enigszins bekend is met deze kennis gebieden.

Kennisgebieden voor de jeugdzorgwerker

A Systeemtheorie	
	Kennis met betrekking tot de systeemtheorie richt zich op de systeembenadering, toegepast in de communicatietheorie en in processen waarbij interactie tussen personen en interactie of transactie tussen personen en hun leefomgeving en dagelijkse leefsituaties zoals gezinnen en partnerrelaties plaatsvinden.
<i>Kennis- gebied omvat</i>	<ul style="list-style-type: none">• kennis over systeemtheoretische processen in gezinnen;• kennis over systeemtheoretische interventies in gezinnen;• kennis over groepsdynamische processen bij groepen jeugdigen en in (leef)groepen.

⁸ Vele takken, één stam, profilering sociaal-agogische opleidingen, kader voor de hoger sociaal-agogische opleidingen. Amsterdam, SWP, 2008.

B Agogiek	
	Agogiek betreft het systematisch en normatief werken
<i>Kennisgebied omvat</i>	<ul style="list-style-type: none"> • kennis over de empowermenttheorie en de verschillende onderdelen die een rol spelen bij het werken met gezinnen en jeugdigen (bejegening, openheid, aansluiten bij krachten e.d.); • kennis over (effectieve) motivatie- en gesprekstechnieken ten behoeve van het leggen, onderhouden en afsluiten van contact met de jeugdigen of hun gezinnen op verschillende ontwikkelingsniveaus en diverse problematiek; • kennis over algemeen en specifiek werkzame factoren voor de hulp aan jeugdigen en gezinnen; • kennis over doelgericht en planmatig werken volgens de stappen van het cyclisch proces; • kennis over technieken voor informatieverzameling en analyse (vragenlijsten, instrumenten, ondersteunende hulpmiddelen, analysekaders, modellen e.d.); • kennis over weerstandspatronen en hoe hiermee om te gaan; • kennis over vormen van digitale communicatie t.b.v. de hulp en tussen jeugdigen onderling; • kennis over ondersteunende middelen bij het aanbieden van informatie en advies; • kennis over psycho-educatie ten behoeve van diverse problemen; • kennis over het werken met een outreachende benadering voor hulp aan moeilijk te bereiken jeugdigen en gezinnen; • kennis over het werken met de presentiebenadering voor de hulp aan jeugdigen en gezinnen de leven op de armoedegrens en/of in een multiproblemsituatie; • kennis over structuren en werkmethoden van andere aangrenzende disciplines; • kennis over relevante protocollen en richtlijnen rond hulp aan jeugdigen en gezinnen; • kennis over methoden van onderzoek, monitoring en kwaliteitsborging die ingezet kunnen worden in het kader van het optimaliseren van de hulp; • kennis over de preventieve en curatieve zorgketen voor jeugdigen en ouders en de samenwerkingsmogelijkheden hierin; • kennis over beroepsontwikkeling en de rol die beroepsverenigingen hierin kunnen spelen.

C Biologie, geneeskunde, gezondheidskunde	
	Dit kennisgebied richt zich op de menselijke natuurlijke gegevenheid en betekenis ervan voor het welbevinden (fysieke eigenschappen, gezondheid en ziekte).
<i>Kennisgebied omvat</i>	<ul style="list-style-type: none"> • kennis over (on)gezonde eet- en drinkpatronen en de gevolgen hiervan; • kennis over alcohol- en druggebruik en de symptomen en gevolgen hiervan; • kennis over de eigen gezondheid en de grenzen hiervan, m.n. in relatie tot het werk.

D Psychologie en psychiatrie	
	In de psychologie en psychiatrie onderzoekt men de ontwikkeling van de persoonlijkheid, ontwikkeling van persoonsmodaliteiten, zoals emoties, percepties en gedrag; (cognitieve) gedragsbenaderingen, non-directieve en directieve benaderingen; omgevingspsychologische en ecologische benaderingen; gezond en afwijkend gedrag; intrapsychische en psychiatrische stoornissen.
<i>Kennisgebied omvat</i>	<ul style="list-style-type: none"> • kennis over ontwikkelingsfasen bij jeugdigen; • kennis over de normale en afwijkende ontwikkeling op psychosociaal, emotioneel, motorisch en taalkundig gebied; • kennis over gedragsproblemen en stoornissen bij jeugdigen; • kennis over pathologie bij opvoeders; • kennis over de belangrijkste veranderingsprincipes uit de sociale leertheorie en over de toepassingsmogelijkheden bij jeugdigen en ouders; • kennis over cognitief-gedragsmatige interventies en over de toepassingsmogelijkheden bij jeugdigen en ouders; • kennis over de hechtingstheorie en over de interventies die hieruit voortvloeien om de sensitiviteit van opvoeders voor jeugdigen te vergroten.

E (Ortho)pedagogiek en socialisatietheorie	
	(Ortho)pedagogiek en socialisatietheorie heeft betrekking op de directe opvoedingsomgeving en problemen met opvoeden of het gezin; de wijze waarop maatschappelijke ontwikkeling wordt vormgegeven in het onderwijs; de wijze waarop 'culturele' eigenschappen van de maatschappij en de directe leefomgeving het menselijk gedrag en de interactie daarin beïnvloeden.
<i>Kennisgebied omvat</i>	<ul style="list-style-type: none"> • kennis over pedagogische visie en uitgangspunten over de manier waarop deze vorm gegeven kunnen worden in hulpverleningsprogramma's; • kennis over socialisatieprocessen; • kennis over de invloed van nieuwe media op de opvoeding en ontwikkeling van jeugdigen; • kennis over het ontstaan van complexe problematiek in (multiproblem) gezinnen; • kennis over kindermishandeling en huiselijk geweld (vormen, signalen, omvang, het ontstaan en de gevolgen ervan, het bespreken van zorgen en vermoedens, effectieve methoden, technieken en interventies om de problematiek aan te pakken); • kennis over effectieve methoden ('wat werkt') bij het vergroten van opvoedingsvaardigheden van ouders; • kennis over de inzet van vrijwilligers rond de hulp aan jeugdigen en gezinnen (bijv. mentoring); • kennis over netwerkinterventies en mogelijkheden om het sociale systeem rond de jeugdige te benutten; • kennis over andere effectieve methoden ('wat werkt') bij het verminderen van problemen bij jeugdigen / verbeteren van hun functioneren.

F Sociologie	
	De sociologie houdt zich bezig met de bredere sociale context (buurt, maatschappelijke participatie, de feitelijke woonomgeving); politiek en het maatschappelijk bestel, historisch bewustzijn en historische ontwikkelingen die leiden tot het vormgeven van de huidige democratische rechtspraak met verdelende rechtvaardigheid.
<i>Kennisgebied omvat</i>	<ul style="list-style-type: none"> • kennis over groepssamenstellingen en gezinsverbanden en de mogelijke rolverdeling en hiërarchie in deze verbanden; • kennis over (de krachten van) informele netwerken rond gezinnen / de rol van het gezin in de sociale omgeving en de buurt; • kennis over het systeem van (lokale) jeugdzorg en de organisaties die hierin een rol spelen; • kennis over arbeids-, scholings- en vrijetijds mogelijkheden voor jeugdigen; • kennis over actuele maatschappelijke vraagstukken en de rol van de jeugdzorgwerker hierin.

G Levensbeschouwing, ethiek, filosofie	
	Dit kennisgebied richt zich op de menselijke natuurlijke gegevenheid en betekenis ervan voor het welbevinden (fysieke eigenschappen, gezondheid en ziekte).
<i>Kennisgebied omvat</i>	<ul style="list-style-type: none"> • kennis over de invloed van de eigen professionele, sociale en ethische normen op de beroepsuitoefening; • kennis over levensbeschouwelijke referentiekaders van jeugdigen en gezinnen; • kennis over het eigen normatieve kader in relatie tot de normen en waarden van jongeren en gezinnen; • kennis over de inhoud en rol van beroeps codes en het hieraan gerelateerde tuchtrecht.

H Culturele antropologie	
	In de culturele antropologie onderzoekt men verschillende culturen en het wederzijdse verstaan, met de nadruk op diversiteit in het samenwonen en samen leven.
<i>Kennisgebied omvat</i>	<ul style="list-style-type: none"> • kennis over verschillende gezinsvormen; • kennis over culturele, seksspecifieke en/of seksuele referentiekaders van jeugdigen en gezinnen; • kennis over intercultureel werken en het omgaan met cultuurverschillen; • kennis over specifieke problemen die cliënten uit minderhedengroepen ervaren (zoals discriminatie, migratie en eerge relateerd of antihomogeweld).

I Economie, maatschappijleer en recht	
	Dit kennisgebied houdt zich bezig met arbeid, inkomen, sociale zekerheid, ontwikkelingen in de democratische rechtsstaat, staatsrecht, strafrecht, burgerlijk recht, rechtsprincipes en de sociale thematiek, historische en actuele sociale inrichting van de samenleving en de sociale geschiedenis van Nederland en Europa.
<i>Kennisgebied omvat</i>	<ul style="list-style-type: none"> • kennis over sociale voorzieningen voor jeugdigen en gezinnen die leven op de armoedegrens en/of in een multiproblemsituaties; • kennis over de Rechten van het kind en de implicaties hiervan voor hulp aan jeugdigen en opvoeders; • kennis over relevante wetgeving rond de Jeugdzorg en de implicaties hiervan voor de hulp; • kennis over civielrechtelijke vormen van jeugdbescherming; • kennis over het jeugdstrafrechtstelsel; • kennis over de geldende wet- en regelgeving over privacy en vertrouwelijkheid van cliëntgegevens en met wie en onder welke voorwaarden informatie gedeeld mag worden; • kennis over het competentieprofiel, functiebeschrijvingen, verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de jeugdzorgwerker; • kennis over veiligheidsvoorschriften en Arbonormen.

J Kunsttheorie	
	Kunsttheorie betreft kennis van kunsttheorieën, kunstgeschiedenis, kennis van eigenschappen en technieken van de muzisch-agogische media.
<i>Kennisgebied omvat</i>	<ul style="list-style-type: none"> • kennis over de inzet van creatieve middelen ter ondersteuning van de hulp.

Bijlage 1: Overzicht van kerntaken en kernopgaven

3 Kerntaken		
3.1 Cliëntgebonden taken	3.2. Organisatiegebonden taken	3.3 Professiegebonden taken
3.1A Contacten en situatie verkennen	3.2A Een netwerk ontwikkelen	3.3A De eigen deskundigheid bevorderen
3.1B Onderzoeken en ontwerpen	3.2B Bijdragen aan het beheer en het beleid van de organisatie	3.3B De beroepsuitoefening professionaliseren en profileren
3.1C Plan van aanpak opstellen		3.3C In een systeemgerichte context: deskundigheidsbevordering van andere disciplines
3.1D Organiseren van de zorg		
3.1E Verantwoorden van de zorg		
3.1F Ondersteunen van de opvoeding		
3.1G Interventies uitvoeren		
3.1H Ingrijpen in crisissituaties		

4 Kritische situaties
4A Belang opvoeders versus belang jeugdige
4B Gewenste situatie versus beperktheid van mogelijkheden / medewerking
4C Balanceren tussen betrokkenheid en distantie
4D Privacy waarborgen versus transparantie bieden
4E Positie innemen

Bijlage 2: Overzicht van Competenties en Kennisgebieden

5 Competenties			6 Kennisgebieden
5.2 Generiek.	5.3. Vakspecifiek	5.4. Thema's	6 Kennisgebieden
5.2A Brengt informatie en advies op een begrijpelijke manier over	5.3A Werkt vanuit een visie op opvoeding en ontwikkelen	5.4A Omgaan met jeugdige en/of opvoeders in een gedwongen kader	6A Systeemtheorie
5.2B Brengt de situatie in kaart	5.3B Legt contact en heeft contact	5.4B Omgaan met diversiteit	6B Agogiek
5.2C Stelt de hulpvraag vast of scherpt deze aan	5.3C Voert een passende interventie uit	5.4C Omgaan met vermoedens van geweld in huiselijke kring	6C Biologie, geneeskunde, gezondheidskunde
5.2D Kiest passende interventie	5.3D In een systeemgerichte context: werkt outreachend	5.4D Omgaan met verbaal geweld en (licht) agressief gedrag	6D Psychologie en psychiatrie
5.2E Werkt samen	5.3E In een systeemgerichte context: Coördineert de zorg		6E (Ortho)pedagogiek en socialisatietheorie
5.2F Vormt een oordeel	5.3F In een pedagogisch gerichte context: Creëert een veilige omgeving		6F Sociologie
5.2G Neemt en beargumenteert besluiten			6G Levensbeschouwing, ethiek, filosofie
5.2H handelt methodisch			6H Culturele antropologie
5.2I Werkt verantwoord			6I Economie, maatschappijleer en recht
5.2J Reflecteert op het eigen handelen			6J Kunsttheorie
5.2K Beïnvloedt eigen arbeidsomstandigheden			
5.2L Draagt bij aan beleid			
5.2M Ontwikkelt het eigen werk			

Bijlage 3: Verwijzingen

a) Trends en ontwikkelingen

Professionals in de jeugdzorg staan midden in de maatschappij. Dat betekent dat ontwikkelingen en trends in de samenleving en in de jeugdzorg gevolgen hebben voor het werk van jeugdzorgwerkers en gedragswetenschappers. Diverse trends en ontwikkelingen hebben ook hun doorwerking op de invulling van taken en de daarvoor benodigde competenties, zoals die in dit profiel beschreven zijn. We hebben ervoor gekozen deze trends en ontwikkelingen niet op te nemen in dit profiel. Ze zijn wel beschreven in een aparte bijlage die toegankelijk is via het internet.

Gebruik daarvoor de volgende link: [< link wordt toegevoegd bij definitieve uitgave >](#)

b) Kernkwaliteiten van de jeugdzorgwerker

De in dit profiel beschreven competenties bestaan uit een combinatie van kennis, inzichten, vaardigheden, houding en persoonlijke eigenschappen. Deze competenties zijn ontwikkelbaar en verwijzen naar individuele vermogens. De kennis, inzichten en vaardigheden zijn daarbij van buitenaf aan te leren. Houding en persoonlijke eigenschappen zijn daarentegen wel van buitenaf in enige mate aan te scherpen of af te schaven, maar worden hoofdzakelijk bepaald door zogenoemde kernkwaliteiten. Via competenties worden deze kernkwaliteiten inzichtelijk gemaakt.

Voor een verantwoorde beroepsuitoefening in de jeugdzorg zijn de volgende vijf kernkwaliteiten te formuleren:

- A1 De betrokken jeugdzorgwerker
- A2 De empathische jeugdzorgwerker
- A3 De assertieve jeugdzorgwerker
- A4 De representatieve jeugdzorgwerker
- A5 De integere jeugdzorgwerker

Een uitgebreide beschrijving van deze kernkwaliteiten is te vinden op internet.

Gebruik daarvoor de volgende link: [< link wordt toegevoegd bij definitieve uitgave >](#)

c) Begrippenlijst

In het kader van het bevorderen van eenheid van taal in de jeugdsector zijn de belangrijkste begrippen verbonden aan de Jeugdthesaurus van het Nederlands Jeugdinstituut en de Thesaurus Zorg en Welzijn. Hieronder volgt een overzicht van de meest gebruikte begrippen in dit profiel met de term zoals die wordt gehanteerd in de betreffende thesaurus.

Begrip	Thesaurus	Thesaurusterm	Omschrijving
Jeugdzorg	Jeugdthesaurus		Ondersteuning van en hulp aan jeugdigen en hun ouders bij opgroei- en opvoedingsproblemen van geestelijke, sociale of pedagogische aard die de ontwikkeling naar volwassenheid belemmeren; het gaat daarbij om zowel vrijwillige hulpverlening als gedwongen interventies om hulp in het belang van de jeugdige mogelijk

			te maken
Jeugdigen	Jeugdthesaurus		Leeftijdsgroep van 0 - 23 jaar
Opvoeders	Jeugdthesaurus		Mensen die verantwoordelijk zijn voor de opvoeding van kinderen; hieronder worden de ouders en/of verzorgers van kinderen verstaan, soms ook onderwijsgevendenden, trainers van sportverenigingen, jongerenwerkers enz.
Pedagogisch gerichte context	Jeugdthesaurus	opvoedingssituatie	Omstandigheden waaronder de opvoeding en ontwikkeling van kinderen en jongeren plaatsvinden en waarbij [zowel de situatie thuis als] de sociale context zoals [school, buurt of] voorzieningen voor opvang of activiteiten bepalend zijn
Systeemgerichte context	Thesaurus Zorg en Welzijn	systeemgerichte zorg	Aanpak in de zorg waarbij de zorgvrager wordt gezien als onderdeel van het gehele (sociale) systeem waarin hij functioneert
Cliënten	Thesaurus Zorg en Welzijn		Mensen die van de diensten van een advocaat, notaris, (psycho)therapeut, maatschappelijk werker enz. gebruikmaken; Mensen die gebruikmaken van een vorm van hulpverlening

Voor een beschrijving van alle overige begrippen in dit profiel verwijzen we naar de Jeugdthesaurus op www.nji.nl/thesaurus, en de Thesaurus Zorg en Welzijn op www.thesauruszorgenwelzijn.nl

d) Literatuurlijst

Voor het samenstellen van dit profiel is gebruik gemaakt van de volgende literatuur:

- Adviesbureau van Montfoort (2006). *De jongere aanspreken. Handboek methode jeugdreclassering.*
- Berge, I. ten., Bartelink, C. NIZW Jeugd / expertisecentrum kindermishandeling. A. Vinke. Adviesbureau Van Montfoort (2006). *Beslissen over vermoedens van kindermishandeling.*
- Berge, I. ten., Beaten, P. NIZW Jeugd / expertisecentrum kindermishandeling (2006). *Gemeld bij een Advies- en meldpunt kindermishandeling, en dan?.*
- Blokland, G., M. Abeda, A. Bordewijk, M. Meer, van de. (2006). *Hulp bij opvoeden.* NIZW Jeugd, JSO Gouda, Spectrum Arnhem, K2 Noord-Brabant.
- Blokland, G., B. Prinsen, C. Kok, Wijngaarden, J. van (2002). *De jeugd heeft de toekomst. Preventie van psychosociale problematiek bij jeugdigen, maatwerk van de GGD.* NJI, Utrecht.
- Boendermaker, L. (red). (2005). *De juiste hulp. Uitgangspunten voor het zorgaanbod voor jongeren met ernstige gedragsstoornissen.*
- Boer, P. den., B. Hövels (2006) *Loopbaanpaden voor PIW'ers. Eindrapport.* Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt.
- Bolt, A. (2006). *Het gezin centraal: handboek voor ambulante hulpverleners.* Amsterdam: SWP.
- Boon, A., en Haijer, Z. (red) (2006). *Een vasthoudende behandeling.* Amsterdam: SWP.

- Bos, J. (2005). *Experiment Gezinscoaching Gelderland. Eindrapport.*
- Broeken, R. en S. Liefhebber. (2006). *Activiteitenbegeleider.* NIZW Beroepsontwikkeling, Utrecht.
- Bureau Jeugdzorg Noord-Brabant. (2006). *Hoe werkt bureau jeugdzorg?.* Digitale folder. Gevonden op www.jeugdzorg-nb.nl, per 4-9-2007.
- Collegio / NIZW. (2007). *Crisishulp aan huis.* Dronkers, F., E. van der Heijden, H. Hens, D. Koets,
- Coördinatiecentrum JeugdzorgPlus (2007). *Streefbeeld JeugdzorgPlus. Méér dan gesloten jeugdzorg.* Tilburg.
- Graaf, M. de, Schouten, R & Konijn, C. (2005). *De Nederlandse jeugdzorg in cijfers 1998- 2002.* NIZW Jeugd, Utrecht.
- Groen, A., H. Ooms en M. Loeffen. (2005). *Over professionalisering in de Jeugdzorg.* Utrecht, Collegio.
- Harder; A.T., E.J. Knorth en T. Zandberg. (2006). *Residentiële jeugdzorg in beeld: een overzichtsstudie naar de doelgroep, werkwijzen en uitkomsten.* Amsterdam: SWP.
- Halt Nederland (2005). *Halt werkt!.* Broese en Peereboom, Breda.
- Halt Nederland (2007). *Jaarbericht Halt-sector 2006.* Leiden.
- Hattum, van M. (2006). *Pedagogisch werker.* NIZW Beroepsontwikkeling.
- Hattum, van M. en P. Vlaar. (2006). *Beroepskracht bureau Jeugdzorg.* NIZW beroepsontwikkeling.
- Hermanns, J., C. van Nijnatten, F. Verheij, M. Reuling. (2005). *Handboek jeugdzorg, deel 2: methodieken en programma's.* Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- INHOLLAND Hogescholen. (2007). *De doortastende professional. Beroeps- en opleidingsprofiel Jeugd- en gezinsspecialist.*
- Inspectie Jeugdzorg. (2005). *Bellen met het AMK, en dan? : een onderzoek naar de werkwijze van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling.* Utrecht.
- Inspectie Jeugdzorg. (2006). *Zorgen voor het bedreigde kind.*
- Jeugdbescherming, R. v. S. e. (2006). "De nieuwe inrichting, betekenis voor de justitiële jeugdinrichtingen." *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht*, 28, 4, 116-117.
- Konijn, C., I. Leene, M. van der Steege, C. Verkerk. (2007). *Professionalisering in de jeugdzorg. Actieplan.* Utrecht.
- Ministerie van VWS. (2005). *Informatiebrochure Wet op de Jeugdzorg.*
- Ministerie van VWS. (2006). *Congresbundel Jeugd in Onderzoek: algemeen werkzame factoren.*
- Ministerie van Justitie (2008). *Handreiking jeugdstrafrecht. Sancties, voorwaarden en nazorg.* Tweede, herziene druk. Den Haag.
- MOgroep (2003). *Bewust, betrokken en betrouwbaar. Visiedocument Bureau Jeugdzorg.*
- MOgroep (2004). *Waarborgen voor optimale ontwikkeling. Visiedocument gezinsvoogdij.*
- MOgroep (2008). *De kerntaak van Bureau Jeugdzorg en de samenwerking met lokale partners.* Utrecht.
- Nijman & van Essel Organisatieadviseurs. (2004). *Competentieprofiel Pedagogisch medewerker. Basisprofiel t.b.v. opleidingen 4^e concept.*
- Prinsen, B. (2006). *Conferentiedocument Centrum voor Jeugd en Gezin.*
- Programmaministerie Jeugd en Gezin. (2007). *Factsheet Centra voor Jeugd en Gezin.*
- Project Ontwikkelen Criteria Bureaus Jeugdzorg. (2006). *'Criteria indicatiestelling, Werkdocument.'*
- Project Ontwikkelen Criteria Bureaus Jeugdzorg. (2006). *Criteria aanpak kindermishandeling.*
- Ross-van Dorp, C. *Centra voor Jeugd en Gezin.* Kamerstuk 23-10-2006.
- Raad voor de kinderscherming (2007). *Methodiek Functiestramien.* Intern Document.
- Rossum, J., I. ten Berge en I. Anthonijsz (2008). *Competenties in relatie tot de aanpak van kindermishandeling.* Utrecht: NJi.
- Scholte, M. en P. Vlaar. (2006). *Maatschappelijk werker.* Utrecht, NIZW Beroepsontwikkeling.
- Spanjaard, H. en M. Haspels. (2005). *Families first: handleiding voor gezinsmedewerkers.* 6e geh. herz. dr. - Utrecht: NIZW Jeugd, 2005.
- Vlaar, P., M. van Hattum, C. van Dam, R. Broeken (2006). *Klaar voor de toekomst. Een nieuwe beroepenstructuur voor de branches welzijn en maatschappelijke dienstverlening, gehandicaptenzorg, jeugdzorg en kinderopvang.* Utrecht. NIZW Beroepsontwikkeling.
- Zeijl (red.) e.a., (2003) 'Rapportage Jeugd 2002', Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

<http://www.dji.nl/>

<http://www.effectieveinterventies.nl>

<http://www.halt.nl>

<http://www.jeugdengazin.nl/>
<http://www.jeugdhulpwijzer.nl>.
<http://www.jeugdzorg.nl>
<http://www.jeugdzorgplus.nl/>
<http://www.justitie.nl>
<http://www.kinderbescherming.nl>
<http://www.minvws.nl/>
<http://www.mogroep.nl>
<http://www.nvmw.nl/>
<http://www.nvo.nl/>
<http://www.phorza.nl/>
<http://www.psynip.nl/>
<http://www.vng.nl>

- mogelijk volgen nog enige aanvullingen -

Bijlage 4: Betrokkenen bij ontwikkeling competentieprofiel

Leden van de begeleidingscommissie.

Voorzitter	Dhr. H. van Ewijk
ABVAKABO FNV	Dhr. B. Hoogendam
CNV publieke zaak	Mw. J. Pannekoek
Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)	Dhr. G. Fornaro
Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)	Mw. M. Vink
landelijk overlegraad SPH opleidingen	dhr. F. de Phillipart
MOgroep	Dhr. C. Dresen
MOgroep	Mw. G. Bouman
NVO (en namens NIP)	Mw. Y. Meijer
Phorza (en namens NVMW)	Dhr. R. van Zundert
Landelijk Cliënten Forum Jeugdzorg	Mw. B. Groot
Programmacoördinator Actieplan / NJi	Mw. M. Berger

Daarnaast willen wij alle betrokkenen bedanken die via interviews, deelname aan de werkgroepen en werkconferenties en via zijdelings commentaar een bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van dit profiel.

- in de definitieve uitgave zullen deelnemers aan werkgroepen en werkconferenties vermeld worden -

Nederlands Jeugdinstituut / NJi

- hét expertisecentrum over jeugd en opvoeding
- vóór en mét beroepskrachten, managers, ambtenaren en bestuurders in de jeugdsector

Voor wie?

Het NJi werkt voor professionals, bestuurders en ambtenaren op het gebied van:

- jeugdgezondheidszorg, opvang, educatie en jeugdwelzijn;
- opvoedingsondersteuning, jeugdzorg, jeugdbescherming;
- aangrenzende werkvelden, zoals onderwijs, justitie en internationale jongerenprojecten.

Wat?

Het NJi heeft als doel: het bevorderen van de lichamelijke, cognitieve, psychische en sociale ontwikkeling van jeugdigen én van de sociale en pedagogische kwaliteit van de wereld waarin zij leven. Daartoe wil het NJi samen met professionals en beleidsmakers de zorg- en dienstverlening aan jeugdigen en hun opvoeders beter en doelmatiger maken.

Hoe?

Het NJi doet dat op drie manieren:

- Het NJi Kenniscentrum verzamelt, valideert, verrijkt en verspreidt praktisch relevante en *evidence based* kennis. Dit gebeurt in het kader van het VWSprogramma *Jeugd*, waarbinnen het NJi samenwerkt met het RIVM / Centrum Jeugdgezondheid en ZonMW.
- De NJi-centra voor praktijkontwikkeling houden zich in opdracht van derden bezig met praktijkontwikkeling, onderzoek en ondersteuning op specifieke werkvelden, namelijk NJi Jeugdzorg & Opvoedhulp, NJi Onderwijs & Jeugdzorg (LCOJ) en NJi Educatie & Opvang.
- NJi Internationaal volgt ontwikkelingen buiten Nederland en beheert subsidieprogramma's voor internationale jongerenprojecten.

Producten

Het werk van het NJi resulteert in uiteenlopende producten zoals een infolijn, websites, tijdschriften, e-zines, databanken, trendstudies, factsheets, diverse ontwikkelings- en onderzoeksproducten, leertrajecten, congressen en adviezen.

Meer weten?

Met vragen over het NJi of zijn beleidsterreinen kunt u op werkdagen van 9 tot 13 uur terecht bij de Infolijn van het NJi, telefoon (030) 230 65 64. Of stel uw vraag via e-mail: infojeugd@nji.nl.

Voor de meest actuele informatie: www.nederlandsjeugdinstituut.nl.

MOVISIE – Kennis en advies voor maatschappelijke ontwikkeling

MOVISIE is het landelijke kennisinstituut en adviesbureau voor maatschappelijke ontwikkeling. We bieden toepasbare kennis, adviezen en oplossingen bij de aanpak van sociale vraagstukken op het terrein van welzijn, participatie, zorg en sociale veiligheid. In ons werk staan vijf actuele thema's centraal: huiselijk & seksueel geweld, kwetsbare groepen, leefbaarheid, mantelzorg en vrijwillige inzet.

MOVISIE heeft betrokken, alerte en inventieve professionals in dienst die met beide benen stevig in de maatschappij staan en die vernieuwing niet schuwen. Wij werken zonder winst oogmerk.

MOVISIE Beroepsontwikkeling heeft jarenlange expertise in het ontwikkelen van beroeps- en competentieprofielen en het vergelijken van verschillende profielen met elkaar. Beroeps- en competentieprofielen zijn onmisbare hulpmiddelen om de deskundigheid van professionals

te verbeteren. We ontwikkelen profielen volgens onze eigen visie en de methode Icoon (interactieve competentieontwikkeling), landelijk en in organisaties. Landelijke profielen ontwikkelen wij in samenspraak met betrokken sociale partners, beroepsverenigingen en het onderwijs. Het profiel maakt duidelijk aan het onderwijs aan welke beroepskrachten behoefte is en over welke competenties zij moeten beschikken.

MOVISIE Beroepsontwikkeling heeft onder andere de beroepenstructuur Welzijn MD, Jeugdzorg, Kinderopvang en Gehandicaptenzorg ontwikkeld en profielen van de verpleegkundige, doktersassistent, arts verstandelijk gehandicapt, maatschappelijk werker, pedagogisch werker, manager in zorg en welzijn, jongerenwerker, leidster peuterspeelzaalwerk, tandarts en het sportbuurthuiswerk.

Kijk voor meer informatie op www.movisie.nl.